

ЕРКОЛЕ ПАТТИ

ЕДИН ПРЕКРАСЕН НОЕМВРИ

Под редакцията на
проф. Сара Дзанпулла Мускарà

Превод от италиански Даниела Илиева

Ерколе Памму

Ерколе Патти – Катания 1904 – Рим 1976. След завършване на йезуитски колеж и международно право, още много млад, Ерколе Патти се посвещава на журналистическата си кариера като специален пратеник в Китай, Индия и Япония (1931-32); събира статии, литературни колонки и кореспонденция в няколко тома - *Ragazze di Tokio* (1934, след това под заглавие *Un lungo viaggio lontano*, 1975) и *Il punto debole* (1952). Непрекъснато привличан от двата полюса в неговия живот – Рим и Катания – той се налага като писател с *Quartieri alti* (1940), сборник сатирични ескизи иронизиращи заможния римски елит. Неговата проза е вдъхновена от чувствената любов към живота и привидно е свързана с обикновени теми, като че ли повлияни от деветнайсти век, но е всъщност модерно построена и изискано многообразна. Освен романите (*Un amore a Roma*, 1956; *La cugina*, 1965; *Un bellissimo novembre*, 1967; *Gli ospiti di quel castello*, 1974), Патти публикува и разкази (*Cronache romane*, 1962; *In riva al mare*, 1973), както и автобиографични повести (*Diario siciliano*, 1971; *Roma amara e dolce*, 1972). Посвещава голяма част от творчеството си на киното и театъра.

Ерколе Патти

ЕДИН ПРЕКРАСЕН НОЕМВРИ

Всички права запазени.

Авторските права върху текста на тази книга принадлежат изцяло на преводача.

© Превод от италиански Даниела Илиева

© Оформител Ивайло Найчев

ISBN 978-954-92515-7-9

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI CATANIA
Dipartimento di Scienze Umanistiche

Sarah Zappulla Muscarà
ordinaria di Letteratura Italiana

Gent.ma Daniela Ilieva,

la sottoscritta Sarah Zappulla Muscarà, curatrice del romanzo di Ercole Patti *Un bellissimo novembre*, pubblicato dalla casa editrice Bompiani di Milano, anche a nome dell'editore, autorizza la traduzione e la pubblicazione in lingua bulgara dell'opera predetta e della introduzione della sottoscritta rinunciando a qualsiasi compenso.

Con i migliori saluti

Catania, 22 novembre 2015

Sarah Zappulla Muscarà

ВСТЪПИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

ОТ

САРА ДЗАППУЛЛА МУСКАРА̀

„Тази история беше започнала случайно онзи мартенски следобед в един дом на виа Монтесано, Катания, през 1925 година“: това е началото, *l'incipit*, на *Един прекрасен ноември*, романът на Ерколе Патти, единодушно признат от критиката за най-доброто му постижение. Точната хроно-топна насоченост (постоянна величина в произведението) води към *двайсетте години*, особено скъпи за автора, поради това, че съвпадат със зората на самото съществуване, с младостта, обладана от митичен зов и приказни внушения. Импулсът за историята, също представляващ *topos*, е случаят, виновник за екзистенциалния ребус, за разпада на личността. Лишен от провиденциалната мощ на Боргес случай, който през една пролет, в тягостен и мрачен дребнобуржоазен салон е предопределен да подтикне израстването на един юноша, за да го спре след това, внезапно и фатално в края на есента, любимият сезон на Патти, който в ослепителните багри на сицилианската провинция, прелюдия към смъртта, чрез ритуалите на гроздобера, на лова, на събирането на кестени, на гъби, на фикидиндия, на орехи, ознаменува екстремния триумф на живота, граничещ с неизбежното унищожение. Също както точният *explicit*, „Беше 15 ноември 1925.“, с драматично тържествен резонанс, спиращ изображението на трескавия устрем на Нино към смъртта, предаден с изключително образно майсторство и умело използване на забързания наративен ритъм с филмов привкус и като контраст, подсилващ атмосферата на самота, на безнадежност и на тишина.

Съхранил семейните отношения, страстно изпитаните и открито изложени на показ преживявания, представени като нравствена философия, разказът на Патти, с корени произлезли от именитата и богата сицилианска традиция в реализма водещ началото си от Доменико Темпио, но оживен от тоновете на добронамерената и забавна сатира, е пронизан от тънката и непрекъсната линия на смъртта, винаги дебнеща „зад ъгъла“.

Едва доловимо понякога, разказът е белязан от описанието, поставило си за цел да отведе действителността в миналото, в стремежа си да изтръгне преживяното от разрушителния ход на времето, от емоционалното изхвърляне, като най-автентичното измерение на прозата на Патти, и да преследва с изключително упорство „търсенето на щастие“, както твърди подзаглавието на *Diario siciliano*, „нещо като есенно пътешествие осъществено назад във времето от 1970 до 1931“. И най-ярките страници са озарени от пламъка на пантеистичната виталност, вплетена в потайните кътчета на пищната сицилианска природа. Но именно в „Един прекрасен ноември“, аурата на чувствена печал, на лирична меланхолия, на сумрачно томление, насочва към трагичен епилог поведенческия избор, емоционалните реакции, деонтологичния заряд на юношата, който открива първите възбуждащи и болезнени тайни.

Предпочитана от автора възраст в цялостното му творчество, тук обаче е усетена много по-силно в интимните дисонанси на чувствата насочени в търсене на другия, изследвана със стриктното обрисване на любовните терзания, с точното описание на вълненията, но в същото време е неизменно противопоставена на повърхностната, фалшива, разпусната, опорочена зрялост, където ерос, ненаситен като живота, намира своите доводи в самия себе си. Характерна с онази „морална атония“ (Монтале), типична за почти всички герои на Патти, Четтина, умело опитна в еротичните връзки, колкото по-естествени и

двусмислени, толкова по-възбуждащи, направлява сексуалното посвещаване на Нино без романтизъм, ръководена от чист каприз, взела обаче всички предпазни мерки позволяващи тази потайност и мълчание, които сякаш я правят нереална, тъй както в стила на Пирандело, само когато нещата се изрекат, те могат да съществуват, утвърждавайки по този начин различието между съществуващото и привидното, между намерението и реалността. Така мнозина от персонажите на Патти, сякаш произхождат от противоречивия и откъснат свят на Агридженто и неговата провинция: анонимни, странни и безлични младежи, дребни бюрократи, дребни чиновници отхвърлящи реалността, за да се отдадат на фантазии и мечти. На контрастния фон град-провинция, тягостните училищни задължения и щастieto от съприкосновението с божествената природа, се разгръща страстната и едновременно с това мъчителна история на своеобразния Нино, различен не само от всички онези юноши изпълващи втората половина от следвоенния литературен период (мисълта веднага ни връща към Лука от *Disubbidienza* и *Agostino*, на които Моравия приписва моралния грях на безразличието, без да споменаваме мнозината намерили място в съвременната сицилианска литература), но и от самите младежи описани от Патти.

Далече от сивата трезвост на Джованнино, жертва на безбурния апатичен мир на богатата земевладелска буржоазия, затънал в „гъстия мед“ на родния си град, във „възсладката отрова“ на безметежния провинциален живот и в грижи по имота, както и от непохватността на Енцо, който от непозволена връзка с братовчедката, изпитва колкото лековата, толкова и недопустима чувственост, Нино не преодолява „едиповата“ фаза, не усвоява „умението да живееш“. С тънък похват на *transfert*, Патти му поверява мисията да прекъсне трагично устремеността към деградиращата морална зависимост, към разлагащия конформизъм, отнемайки му с други думи възможността да за-

доволи илюзиите, в които сякаш е същността на любовта, с неуморима, несдържана и все пак неудовлетворяваща сексуалност под крехката маска на удоволствието, за да се отдалечи страхът от смъртта, напредваща „дори без миг да спре“, която ни придружава, както в безнадежната лирика на Павезе, „*insonne, sorda, come un vecchio rimorso o un vizio assurdo*“. Преживяването изпитано с лелята, възбуждащо, но и изстрадано поради отприщаната болка от ревността, се вмества в периода на търсене на онова, което Фройд нарича „собствена идентичност“, когато е най-силна склонността към разбиране на чувствата, преждевременно устремени да уловят и опитат удоволствието от съществуването, смесено с онова смущаващо удивление, с онова далечно и неопределено чувство за вина, което връхлита Нино, открил еротизма, усетен най-вече като оскверняване и предателство, и който му отнема една „чиста и сигурна“ опорна точка, когато „с огромно отвращение“ разбира за интимната връзка на майка си с приятеля на починалия му баща, след като я е проследил с мъчителна неприязън и с угнетен от смъртта дух. И наистина, абстрахирайки се от опиянението, според теорията на Батай, съдено ни е да съзерцаваме смъртта и там да открием проникването в неразгадаемата всеобхватност, която е тайната на еротизма, и ключът, за която притежава единствено той.

Този полъх от смъртта се носи и от старата провинциална къща, с гардероба приютил бастуна с кинжал, елегантна метафора на важните елементи на ерос, от грохота на изстрелите, които повалят гургулиците, от кристалните проблясъци на един прекрасен ноември, от последните топли лъчи на проточилото се лято, от ефирната нежна меланхолия на есента, от опияняващата жизненост на Четтина, привлякла Нино в дяволитата игра на своето желание, дирижирано в съзвучие с най-изкусните и очаровани съблазни: възбуждащата влага на кожата, уханието на тялото и на бельото, дъхът на шира над пищната сицилианска земя.

Слабостите на едрата буржоазия от острова, към които е насочена иронията на Патти, младежките пориви, природата, невинен свидетел на страстите в закрилящата атмосфера на почивния сезон, възстановена с прецизна точност от натрупаните биографични спомени, с цветовете, уханията, вкусовете, предметите, светлините, звуците, гласовете, местата, улиците, свързани в едно цяло, придават на разказа тънко, затрогващо очарование, изтъкват тъканта на романа, чиито теми Патти отчасти вече е засегнал спорадично на някои места, и на които ще се върне отново с онази спокойна и добронамерена усмивка, придружаваща цялата му литературна дейност, от младежкия дебют до заключителния период, от *Storia di Asdrubale che non era mai stato a Bellacittà* до *Gli ospiti di quel castello*. Една разочарована усмивка, независимо от понякога трогателните терзания на многообразната човешка същност, която променяйки на различни нива своето отчуждение се вълнува, в колебание между лекотата на мечтите и оковите на реалността, ограничена между една нездрава или безучастна посредственост, на двата географски полюса – Катания и Рим – зони на духа и метафора на света, на екзистенциалния и литературен маршрут на Патти, основни и плодотворни извори на вдъхновение за писателя скиталец, които ту се редуват, ту се сливат в едно и също русло. Бягството от провинцията, константна величина за сицилианските интелектуалци, както след това и завръщането, е в основата на процеса на настройване на наративното призвание на Патти към един културно национален регистър, като доказателство за избор, който ще бъде окончателен. Така Катания става *vóστος*, митичното място от младостта, от което ще заструят страници на най-трепетен лиризм. Връзка вплетени умело нишки композират фреските на епоха, филигранно пресечена от някъде елегична, а на друго място иронична аура.

С принадлежността си към времето на изкореняване на демократичните ценности, на следвоенно възстановя-

ване, на исторически заблуждения, героите стремящи се „да изживеят най-пълно живота“, както отбелязва Витторини, търсят убежище в една фриволна светска среда, която ги отдалечава от всекидневната сивота, но в същото време това е илюзорна компенсация за неспособността да се живее с възвръщането на спомените от миналото, разногласието с патетичната празничност на настоящето, потъването в омаята на чувствата. Последното прибежище е несъмнено смъртта, прозираща в натрапчивите форми на бавно физическо разрушение, неударжимо настъпваща в неспирния си ход, и която един нехаен и хедонистичен ерос, напразно се мъчи да отдалечи със заклинания. Ерос извън нормите, заплетен, лишен от каквато и да било морална въздържаност, понякога сграбчен и консумиран с покварени младежи, със зрели жени винаги на разположение, предизвикателни, настъпателни, основно качество на женските персонажи, а и не по-малко нестабилни, празни, без съдържание, издаващи силния, несъзнателен мизонезъм на автора, докато мъжете, макар и обзети от мита за жената, като цяло са пасивни, готови единствено да уловят изплъзващия се момент, задоволили набързо сетивата и незабавно обзети от досада, от пресита, от „някакво гнетящо чувство“, от желание за самота. Ерос, неспособен да премине границата на физическото, издигната от Патти като основен елемент от възприемането на света още с първите му опити. И въпреки че основната цел на съществуването, сякаш се състои в чувственото удоволствие, постепенно то придобива печален, загниващ вкус, който се носи от онзи безполезно задъхан ритъм на едно общество погубено от лекомислие, противоречиво и разединено. В него любовта се изживява често в лоното на семейните връзки като прелюбодеяние и едипов комплекс, следвайки мрачни и безпътни провинциални привички (*La cugina, Un bellissimo novembre, Graziella*) проникнати от терзанията на раздираща страст, най-вече от страна на мъжете (*Giovannino, Un amore a Roma, Un bellissimo novembre, Graziella*).

„Не може да се отрече – отбелязва Роберт Музил – че най-силното единение на човека с ближните му е разединението. (...) Това е известният факт на противоречията, на непоследователността и уклончивостта на живота. Човек се смее или въздиша.“

Подкрепени от детайлен и свеж дескриптивизъм, черпещи вдъхновение от младежкия талант на художника, от дългата журналистическа работа и от един непрекъснато подразбиращ се автобиографизъм, редакционните статии, разказите и хрониките (*Il paese della fanciullezza, Due mesi di vita di un giovanotto, Quartieri alti, Gli anni che passano, Il punto debole, Le donne e altri racconti, Cronache romane, L'incredibile avventura di Ernesto, Diario siciliano, Roma amara e dolce, In riva al mare*) са изтъкани от тънка пародия насочена към римското висше министреско и предприемаческо чиновничество, към мрачния и подтискащ фашизъм, към съучастието на буржоазията, снобизма, повърхностния свят на киното, на безсмисления консумизъм. В тях се вихрят всевъзможни особи обхванати от нетърпение да уловят вятъра на модата, от миража за лесни пари или любовни успехи, който се рее в мечти за фриволност и лукс; улегнали застаряващи провинциалисти жадни за преживявания, преследват колкото възбуждащи толкова и невероятни авантюри; чиновнички, машинописки, секретарки, индивиди на пенсионна възраст извличат от бягството във фантазиите всевъзможно задоволство. И ако случаят им предложи възможността да избегнат общоприетото, те се изгубват, изпуснали удоволствието от дълго преследваното прегрешение, в химерите за „други“ ситуации. Между тези координати се утвърждава победата на времето, което с неотменимия си ход остава неизличими следи, в еднаква степен върху жени и мъже, така че авторът, съзнаващ неспирното напредване на старостта, регистрира с хумор деформирането на чертите на физиономията, опустошенията, напразно прикривани или оспорвани от бдителни и постоянни

грижи. Загубата на моралните стойности за това малко, непонасящо идеологии и догми общество, жадно за прагматизъм и директен опит от всякакво естество, неизменно е представена завоалирано и съдържано, с мека ирония. Мярка за начин на писане целящ да улови действителността и да я отпрати към „бездна от мъртви години“. Така малката незначима история на юношата от „Един прекрасен ноември“ се превръща в част от по-голяма история: безотговорната безскрупулност на леля Четтина и отчаяният скок на Нино в пропастта са метафора на унищожителното рухване на италианската реалност.

Трайни остават в романите детайлните маркировки на дисхармонията в буржоазния свят, добронамерената ирония към привичките, маниите, прищявките, лицемерието, към застоя в логиката на капитала и притворството, носталгията по младостта, време на трепетни открития, горчивата ревност, внушението за апатия преминаваща във физическа и морална ленност, знамение за смърт, и то не само като физиологичен феномен. Тематики, които го сродяват с неговия сънародник Бранкати, като безгрижното еротично стремление, тревожната чувственост, горчивото безпокойство, ленната инертност, тъжната посредственост, осмиващата бруталност, които обаче при Патти се оцветяват в незлобливо огорчение, всеопрощаваща усмивка, празнувайки декадентската виталност на едно общество лишено от каквато и да е етична цел или морални терзания. В мечтата, в скуката или в отегчението се изживяват противоречията на разстроено то настояще. На *gallismo*, мъжкото перчене и на *dongiovannismo*, донжуанството при Бранкати, откликват *sensualismo*, сенсуализмът и *onirismo*, химеричните видения на Патти, на удоволствието от разговори за жената – удоволствието от повърхностните, мимолетни контакти, на парадирането със своеобразни любовни способности – разпиляването на сексуалните сили, понякога само мечтано, на суровия морализъм – откритата липса на порицание.

Чрез непрекъснато превъзнасяне, Патти променя реалното, като понякога го въздига до сюрреални пространства, включително и като природна и пейзажна даденост, без обаче да му отнема времевите характеристики, които го поставят в определени граници и го датират. Заради неразривната връзка в отношението между житейски опит и степен на промяна или дори направо, на преоформяне на миналото, в по-голямата си част неговата белетристика е мемориална. Не обикновен инструмент на перото и носител на факти, а *io*, азът като действащо лице подсилващ разказа, паметта – *madeleine*, тази на Пруст, в търсене на изгубеното време, на щастието, на постоянството в мимолетността на битието, на един *quid*, който да предпазва от разложение и тотална загуба.

Острото обонятелно и зрително възприятие пробужда спомените и възстановява, застинали между реалното и митичното, места, атмосфера, предмети от младостта, призовани, възродени и изобразени с проникновено наслаждение. Миризми на хотелчета, млекарници, римски кръчми, бохемски кафенета, театри, на Есперия и Араньо, на сицилианска земя, на гроздобер, на море, на жени, на бельо, наравно с плътската любов, прецизни осезателни средства, в които сякаш е съсредоточена есенцията на живота, се редуват като *Leitmotiv* в наративните механизми.

Феноменологичен летопис на една безплодна действителност, усърдният, фактологичен стил на Патти, се съсредоточава върху „малките скромни и незначителни неща“, върху „обичайното“, върху „обикновеното“, върху песничките от епохата на фашизма, върху модерните припеви, върху самодоволното воайорство. Стил, който е оформен по време на дългата журналистическа практика, съхранил неофициалния си характер, идиоматичните колоратури, разговорната непосредственост, се лее живо и леко в полето на лингвистичната *medietas*, на *sermo cotidianus*. Когато впечатленията от пътуването, хрони-

ката, коментарите за нравите отстъпят пред спомена и носталгията, отбелязвайки с най-голяма точност и най-дребните събития от географията и от интелектуалната и лична история на Патти, стилът се разполага върху един по-висок, по-вглъбен стилистичен регистър, който все пак е далечно от ерудитния език на артистичната проза. Верен на наставленията на Верга и противник на тезите на Д'Анунцио, както той сам се определя, Патти залага на един неелитарен комуникативен код, взимстван едновременно както от книжовната ерудирана традиция, така и от местната, неформална устна традиция. И действително в неговата проза съжителстват форми на разговорен италиански, литературни форми (типични за писмената традиция и по-точно тоскански) алогенни форми (най-вече френски), диалектни форми (калки от матерния сицилиански); по-рядко народностни форми (епитети-обиди, ругатни, цинизми).

Трябва да отбележим, че диалектността на Патти, не се състои в промяната на различните кодове, в наличието на чисто диалектни лингвистични притурки, а по-скоро има „диатопична“ същност, поради взаимодействието на литературния италиански със сицилианския диалект, и „диафазна“ същност, поради употребата на регистри от средно и разговорно ниво в диалектна форма. И именно на тази сполучлива амалгама се дължи „изкуството да бъде четен лесно“, което му признава Еудженио Монтале, пъргавината и лекотата на прозата, която скъсявайки атактичното разстояние между литературен и разговорен език спомага за обновяването на наративните кодове и за умиротворяване на вечните тежки *пререкания* между писмената и устната, между тосканската и родната норма.

ЕДИН ПРЕКРАСЕН НОЕМВРИ

1.

Тази история беше започнала случайно онзи мартенски следобед в един дом на виа Монтесано, Катания, през 1925 година.

Беше от семейните срещи, на които сестри, зълви, братовчеди, племенници и приятели, след като направеха дребните си покупки по виа Етнеа, минаваха да разменят по някоя и друга дума, преди да се приберат вкъщи, с една госпожа, която живееше със съпруга и възрастната си майка на малка пресечка в неголям апартамент с два балкона. От ъгъла се виждаше част от виа Етнеа и фасадата на Кieza дей Минорити. Холът, където в кръг бяха насядали гостите и двете домакини, беше по-скоро малък, пълен с фотьойлчета, дивани в стил либерти и тапицирани столове. Когато броят на посетителите нарастваше, а това ставаше често, се налагаше да се прибегва до още табуретки и диванчета, придърпвани от съседните стаи; в подобни случаи малкият салон се изпълваше до пръсване и гостите изглеждаха като скупчени един върху друг.

Беше точно един от онези многолюдни дни. Освен зълвите на домакинята, две от които придружени от съпрузите си, бяха дошли и две лели от провинцията, както и най-неочаквано, една приятелка с по-малката си сестра и с шестнайсетгодишния си син Нино.

Столовете се разбъркаха, плетено малко кресло от коридора беше изтикано със сила в салона и в него, стгшено в най-отдалечния и тъмен ъгъл, момчето се настани до леля Четтина, сестра на майка му.

Тази леля беше двайсет и осем годишна жена, омъжена от няколко години за търговски пътник.

Разговорът беше много оживен и жените често говореха едновременно, като извисяваха глас, за да могат другите да ги чуят. Преди малко навън бяха светнали лампите, чиито отблясъци едва едва осветяваха салона потънал в

нежен здрач. Господарката на къщата считаше светлината идваща отвън от близката лампа на улица Монтесано и ъгъла с виа Етнеа за достатъчна, и когато можеше, за икономия, тя забавяше доколкото беше възможно запалването на лампите въщи, поради което тези събирания ставаха винаги в отмарящия полумрак, до който достигаше жуженето на Катания в настъпващата вечер.

Леля Четтина стоеше притисната в плетеното кресло почти върху Нино, а той, за да ѝ направи място се беше сгушил в единия му край, потънал в тъмнината. Младата жена говореше навеждайки се напред, оживена от възникналия спор за някакви бански костюми пристигнали тия дни в един магазин на виа Етнеа.

Носеше широка пола дълга почти до глезена и затворена около врата блуза с висока тъмна якичка придържана от тънките ивици на корсета; кръгла шапчица обхващаше главата ѝ като оставяше отвън два светлокестеняви кичура.

Докато се местеше в останалото ѝ тясно пространство в креслото, накрая без да забележи, се озова седнала наполовина върху крака на племенника си. Нино не помръдваше, усещаше топлото бедро на лелята, и всеки път когато тя избухнеше в смях, чувстваше отзвука и трептенето върху крака си, изпитвайки приятно чувство от този случаен допир. По едно време лелята се отмести още повече, като впримчи коляното на момчето между краката си. Нино почувства как коляното му потъва между бедрата ѝ, които се разтваряха и от време на време се събираха в импулс, който изглеждаше случаен. Докато говореше лелята се навеждаше напред дотолкова, че почти се прегъваше надве и притискаше коляното на момчето; Нино усещаше, че тя се движи нагоре и надолу, докато го накара да почувства влажната топлина от слабините през леките панталони, които покриваха коляното.

В този момент пристигна съпругът на домакинята, лампата светна и лелята пооправи дрехите си. След това

дойде да я вземе и нейният съпруг, а тя си тръгна без да се сбогува дори с племенника си.

В съзнанието на момчето остана онова усещане за влажна топлина върху коляното му и за движенията, които леля му правеше, може би възбудена от този допир. Като се връщаше мислено към случката дни наред, възстановяваше сцената и все повече се убеждаваше, привеждайки доказателства пред самия себе си, че леля му се беше прилепила нарочно към крака му, докато се навлажни коляното. Случката го беше смутила дотолкова, че го накара да прекара цели часове в преживяване на същата сцена с най-големи подробности; тялото на младата леля Четтина, така горещо и изпълнено с копнеж, отпуснато върху крака му до прималяване и усещането идващо от овлажнените на коляното панталони, не го напусна повече.

Изглежда че лелята вече не си спомняше нищо; когато го срещнеше на гости въщи или на друго място, тя се държеше с него както винаги, както човек се държи със седемнайсетгодишния си племенник, без да го приема твърде сериозно като младеж.

Нино живееше с майка си, останала вдовица на двацет и шест години, когато той беше едва тригодишен; целият си живот беше прекарал с нея, със сестрите, братовчедките и приятелките ѝ, които я посещаваха заедно с децата си. Докато с братовчедите си играеше в неговата тясна, дълга и донякъде мрачна стаичка с изглед към виа Каронда, пушта в тази си част към Борго, жените си приказваха в спалнята.

Редовен посетител на тези събирания беше мъж, когото Нино беше свикнал да вижда въщи още от дете и който беше за него нещо като баща: чичо Кончетто. Всъщност, нямаше никаква роднинска връзка с Кончетто. Ставаше въпрос за близък приятел на баща му, умрял млад, когото Нино дори не помнеше. Кончетто бе поел грижата за вдовицата и детето, като че беше член на семейството и още

от малък Нино свикна да го нарича чичо. Мъж, който по онова време, онзи следобед на виа Монтезано приближаваше петдесетте и беше леко понапълнял. Но Нино си го спомняше поне десет години по-млад и по-слаб.

В първите години от детството, отношенията му с чичо Кончетто бяха може би най-хубави; Нино си играеше с него с удоволствие, понеже той често му носеше забавни и оригинални играчки и отгатваше какво му харесва, много повече от всички останали роднини, които му правеха подаръци за Задушница. По онова време Нино едва дочакваше чичо Кончетто да дойде и да започнат да играят; за някои игри го предпочиташе пред братовчедите си, колкото него на възраст.

Често чичото го водеше на разходка заедно с майка му; отиваха за сладолед на площадчето пред големия дървен павилйон на Вилла Беллини, ходеха на кино.

Понякога сутрин, чичото идваше да ги вземе с фйтон и ги водеше на баните в Гуардиа Онина; там го научи да плува, когато беше на четири години. Нино помнеше този момент чудесно: сграбчил врата на чичо Кончетто в *басейна* от сектор „семеини“, как крещеше от страх и как чичото го отделяше от себе си бавно, но решително и как го караше да плува като му придържаше корема само с една ръка, за да мисли че плува сам, без никаква помощ.

В онези години Нино мислеше за чичо Кончетто като за нещо свое, човек отреден да бъде само негов, майката оставаше на втори план.

Така минаха няколко години. Нино беше станал вече на дванайсет, отношенията с чичото бяха все така идеални, само игрите вече не продължаваха така дълго както преди. Беше започнал да заглежда момичетата, таеше малки детски увлечения по девойките на неговата възраст, говореше за жени с приятелите.

Един ден, когато се прибра от училище, завари майка си и чичо Кончетто седнали, както много пъти досега, зад стъклата на балкона, откъдето се виждаше част от виа Ка-

ронда и бръснарницата насреща, с двама или трима клиенти; да се наблюдават онези които влизаха и излизаха от бръснаря, онези които чакаха да се обръснат или да се подстрижат, беше едно от най-интересните представления, които можеше да се видят от онзи балкон, имайки предвид незначителното движение в тази част на улицата.

Щом влезе в стаята, Нино видя как майка му и чичото стояха с преплетени колена, нещо повече, той държеше коленете ѝ между своите, а едната му ръка беше сложена върху крака ѝ. Кой знае колко пъти се бяха държали така пред момчето; всъщност, дори не помръднаха. Но Нино осъзна за пръв път в живота си, че тази близост беше много интимна. Престори се, че не ги поглежда и тръгна към стаята си, но крадешком видя как чичото гали крака на майка му с бавни движения, като за малко спираше за да я притисне.

Внезапно го обзе нещо като ревност заради отношенията между майка му и чичото.

Затвори се в стаята си, мисълта му запрепуска: несъмнено чичо Кончетто беше любовник на майка му кой знае отколко време, може би от първия момент, още от времето когато беше дете и не разбираше тия неща. Тази мисъл го смущаваше дълбоко, предизвикваше у него някаква угнетеност, като нещо срамно извършено зад гърба му, нещо което беше обидно, и което се налагаше да понесе. Самата идея, че майка му можеше да се люби с мъж, както много други жени, както ония, за които говореше с приятелите си, му се струваше непоносимо терзание, ужасно предателство, лишавашо го завинаги от достойнство.

Върна се. Майка му и чичо Кончетто си приказваха както винаги зад стъклата на балкона; сега чичото вече не държеше коленете ѝ между своите, и с ръка върху бедрото, беше се отдръпнал и беше запалил цигара.

Може би Нино се беше заблудил за връзката между тях, може би беше изтълкувал погрешно един жест на приятелска обич.

Но съмнението го обзе малко след това, още повече, че след този ден беше започнал да ги наблюдава внимателно и беше забелязал, че на моменти чичото я прегръщаше и я докосваше. Един ден го улови как мислейки, че никоой не го вижда, я целуна по врата, в кухнята, а друг път видя майка си как погалва крака му, докато седяха зад балконския прозорец.

В същото време у него се пробуждаше мъжът; да вижда майка си в тази еротична светлина, като жена, която се люби, го смущаваше силно и го караше да страда със смесено между унижение и ревност чувство.

Започна да я следи; връщаше се внезапно вкъщи с надеждата да ги изненада; улавяше винаги нещо, което подхранваше съмненията му: някакъв жест, някакъв поглед, прегърнати рамене, ръката на чичото, която си играеше с кичур в косите на майка му.

Един следобед, когато беше казал, че отива на кино с негов приятел, се върна вкъщи след половин час и влезе на пръсти. Майка му и чичото се бяха заключили в спалнята, Нино чу как си говорят шепнешком, доближи ухо до вратата, стори му се че чува звук от целувка, скърцане от пружините на леглото и приглушения глас на чичото, който промърморваше нещо. С огромно отвращение долепи око до отвора на ключалката и видя гол женски крак върху рамката на леглото; моментално се отдръпна ужасен, като че ли в окото му се беше забило парче стъкло.

Излезе с чувство на отчаяние, сякаш беше станало нещо непоправимо, случка, омърсила завинаги най-съкровените и деликатни чувства в живота, безнадежно светотатство.

Усамоти се в една безлюдна улица до Вилла Беллини и се разплака; чувстваше, че няма вече непокварено и сигурно място, където да се приюти; майка му се беше принизила до нивото на някаква жена, която се люби тайно, докато синът ѝ е на училище или на кино с приятели; чувстваше се сам и беззащитен в целия свят.

Започна да ненавижда чичо Кончетто, сякаш му беше изменил подло и ужасяващо.

Но с времето започна да свиква с тази връзка; сега когато вече беше пораснал и желаше жените, тя непрекъснато изплуваше в съзнанието му. Започна да забелязва как някакъв жест на близост между чичото и майка му не го впечатляваше толкова, въпреки че след това неизменно се чувстваше унижен. И ако случайно улавяше някоя по-настойчива ласка или когато всяка година за Великден отиваха във вилата на чичо Кончетто по пътя за Лингуаглоса и там се случеше да чуе през нощта шум, неоставящ съмнение, че чичото е в леглото на майка му, тогава изпитваше неизменно чувство на унижение и погнуса, смесено с някаква любопитна форма на еротична възбуда, която настъпваше без да я желае, напротив, чувствайки известно отвращение.

Това че откри връзката на майка му, в края на крайщата помогна за преждевременното му съзряване и изостри още повече вече пробудилите се младежки инстинкти. Момичетата вече не го интересуваха толкова, харесваха му полуголите балерини на плакатите пред кино вариете Олимпия; а и някои приятелки на майка му, с които си правеха морски бани в къпалнята Лонгобардо Гуарначча алла Гуардия, понякога възбуждаха сетивата му.

Случилото се с леля Четтина в къщата на виа Монте-сано го сполетя точно в този момент на промяна.

2.

Минаха седем месеца; споменът у Нино за онзи следобед беше избледнял, въпреки че понякога се връщаше в паметта му до най-малките подробности.

През втората половина на октомври, във въздуха вече витаеше атмосферата на *феста дей Морти*, със сладкишите, напълнили витрините на сладкарниците по виа Етна. До тежки плодове от марципан с форма на ябълки, сливи, глави лук и фикидиндия, оцветени с ярки глазирани бои, се белееха „*осса ди морто*“ върху малки тъмни подложки направени от вкусно, по-скоро меко тесто, докато горната им част хрупкаше между зъбите и се разпадаше като суха вар. Старите формички от гледжосана глина, от които тези сладки бяха извадени, пресъздаваха букети цветя и разни малки безформени и загадъчни предмети; някои като свирчици, скелетчета и деликатни черепчета, чието тяло беше увито в чаршаф, както разказваха на децата за „*и морти*“, които започваха да лудеят из къщите на 2 ноември, за да крият пригответените за тях подаръци, а те на другата сутрин щяха да ги търсят с разтуптяно сърце. Беше донякъде смущаващо да се ядат сладките точно по време на този помен, като че ли с желанието да се ознаменува деня на починалите, като се поглъщат символично тленните им останки.

Но децата не обръщаха внимание на такива неща, предани на добрите покойници, които криеха под чаршафите мънички ламаринени пушки, велосипедчета на три колела, кукли.

Както всяка година по време на гроздобера, Нино и майка му прекарваха по няколко седмици в голямата стара къща на чичо Алфио, разположена в обширно лозе, което се катереше по склоновете на Етна към Дзаферана и стигаше до една кестенова горичка; беше пълна със стаи и легла, тъй като в миналото е била собственост на дядото на Нино, баща на

десет деца; цялото това многобройно семейство, както и някой и друг роднина, се премествало по време на гроздобера в този широк като манастир дом, около който се издигали селски къщи, мелници, винарски изби, обори за мулетата и воловете, зайчарници и ограждения за прасетата.

Чичо Алфио, брат на майката на Нино, останал вече сам, с две стари прислужници, беше запазил като семейна традиция навика да кани роднини през есента.

Гроздоберът обикновено продължаваше не повече от петнайсет дни. Пристигаше цяло гъмжило гроздоберачи от полята наоколо и чак от селата до Бронте и Малетто, а тези които тъпчеха плода в голямото помещение за мачкане на грозде, никога не бяха по-малко от дванайсет.

Гостите, докато чичо Алфио следеше работите по гроздобера, като свикваше често малки военни съвети с изполитарите и водачите на групи, си правеха разходки в лозето, в дъбовата горичка, в близките кестенови шубраци и беряха кестени и гъби. За закуска всички се събираха в огромната трапезария около овалната маса, удължавана за случая с няколко допълнителни масички. Икономката и сестрите ѝ сервираха, като пренасяха от широката колкото бална зала кухня, цели тепсии с макарони и печени на скара наденици, чиито опияняващ мирис беше вече изпълнил двора и близките стаи.

Къщата се простираше само на един приземен етаж; беше разделена на две крила, които тръгвайки от трапезарията се разгръщаха нататък пресечени в центъра от широки и дълги коридори с множество врати вляво и вдясно. Във всяка стая имаше високо легло с месингови табли и издути матраци поставени върху дървени рамки, скрин с пет или шест чекмеджета, тоалетка с подвижно огледало, образи на светци в позлатени рамки. В някои от тях висяха увеличени почти до неестествен размер фотографиите на починали роднини, обитавали ги в миналото.

Това жилище беше нещо повече от обикновена къща извън града; в първите години на века, дядо им всъщност

беше направил и второ основно жилище като това в Катания, а може би и по-значително, свикнал да остава там със семейството по няколко месеца, дори през по-голямата част от годината, ограничавайки престоя си в Катания само през зимата. От март почти до края на ноември, а понякога и декември, беше официалната резиденция; някои роднини престояваха тук задълго.

Чичо Алфио идваше само през есенните месеци; роднините, доста многобройни, почти всички поред, между септември и ноември продължаваха да прекарват по някоя и друга седмица при него; женените с деца братя и сестри, изпълваха стаите и двора. Дори когато къщата беше пълна, винаги оставаше по някоя стая и по някое празно легло за евентуалните гости, които можеха да пристигнат в последния момент.

Нино и майка му обикновено предпочитаха последните дни на октомври и първите от ноември.

Този път всички гости бяха настанени в дясното крило на къщата, лявото крило беше останало празно. Ненадейно пристигнаха леля Четтина и съпругът ѝ, като заеха обичайната семейна стая в дъното на лявата страна. Всъщност бяха казали, че ще пристигнат следващия ден, но дойдоха по-рано; тъй като съпругът щеше да закъснее няколко дни ангажиран с работа, беше придружил жена си и си беше тръгнал отново същия следобед; трябваше да се върне след два дни. Същата сутрин пристигнаха и двама братовчеди, които по това време приключваха с правителните изпити. Настаниха ги в стаята на Нино с две легла, а Нино беше преместен в стаята с едно легло в дясната част на къщата, до стаята на леля Четтина.

Беше хладна вечер в края на октомври. След вечеря всички се бяха събрали да поиграят на томбола в трапезарията около голямата маса. Икономката носеше от кухнята печени кестени и червено вино от техния имот.

Виното следваше кестените, скоро всички сътрапезници се развеселиха, престанаха да играят, заразказваха се

разни историйки. Най-малките деца си легнаха, в стаята бяха останали няколко души, които ще ви опиша накратко.

Един братовчед на майката на Нино, пълничък и русоляв, четиредесет и пет годишен; развиваше дейност, далеч от каквото и да било определение, така или иначе в неговото съществуване нямаше нищо нередно, освен че беше абсолютно безполезно; обикаляше с една голяма адвокатска папка под мишница, но беше ясно, че усилията му не водят доникъде или поне се касаеше за вече изоставени дела и документи, тъй като хората се бяха убедили, че не си струва да се главоболят повече с тях; срещаша го с тези негови бумажки в адвокатските кантори, в банковите учреждения и в кафенетата в близост до съда. Беше дошъл с майка си, за петнайсет дни, в къщата на братовчед си.

Майката, близо седемдесетгодишна жена, слаба и енергична, сама държеше юздите вкъщи и се отнасяше към четиредесет и пет годишния си син като с дете на десет години; той не се съпротивляваше и приемаше всичко; беше страстен любител на спагети с патладжан.

Между гостите се забелязваше и един млад чичо, собственик на лозя, който не се занимаваше с нищо друго освен да поддържа добри отношения с най-влиятелните мафиози в Катания, не за да извлече някаква облага, а само за да покаже, че има вземане даване с тези хора, с надеждата да се смята за един от тях. Ходеше и при жените в публичния дом, плащаше им много щедро, но правеше всичко възможно хората да мислят, че не само не плаща, а че дори взема от тях пари, като истински сводник. В действителност беше лесна плячка на измамници и изнудвачи. Придружаваше го доста по-младата му съпруга от Пиацца Армерина, която тръпнеше както от страх да не му се случи някаква неприятност с полицията, така и от гордост, че има съпруг, който излиза с револвер в джоба на среща с най-опасните гангстери. Двамата щяха да останат десет дни.

Беше дошъл също така и един братовчед, съветник в префектурата, толкова влюбен в себе си, че не успяваше да се забавлява кой знае колко, зает да мисли денонощно за собствената си власт и за дължимото му уважение, като се има предвид неговата длъжност.

Близките, съпругата с двете им деца, не изпуснаха и за миг от поглед високия пост на главата на семейството, обсъждаха вкупом на масата длъжности и повишения, като се спираха на властта на префекта (положение, от което между другото, съветникът все още беше далечно) и на съветниците в префектурата с права на заместник префекти. Съветникът беше тук с цялото си семейство.

Тук бяха и две неомъжени братовчедки, около четиредесетгодишни, които помагаша в управлението на къщата; присъствието им беше особено полезно в домакинските работи.

Малко преди полунощ всички започнаха да се прибират по стайте си.

Единствено леля Четтина и Нино поеха към лявото крило. Лелята, в настроение от изпитото вино, облегна ръка върху рамото на племенника си докато вървяха по дългия коридор с наредени от двете му страни врати, затворени с кръгли порцеланови дръжки изпъстрени с цветчета.

Стаята на лелята беше до тази на Нино, и тъй като се намираще на отсрещната страна в коридора, вратата беше поставена под ъгъл със стаята на племенника.

Лелята влезе в стаята си, запали лампата.

„Да се надяваме“, каза, „че в гардероба няма мишки. Миналата година една не ме остави да спя цяла нощ. Хайде да погледнем вътре. Влез, Нино“.

Момчето влезе в голямата стая постлана с теракотени плочи. Голямо двойно легло се издигаше до една от стените; беше от ковано желязо боядисано в черно, с месингови орнаменти със стъклени топки от зелено стъкло във формата на шишарки и доста високо, заради четирите си плътни обемисти вълнени матрака.

На противоположната стена имаше голям гардероб, а в ъгъла до френския прозорец към терасата, тоалетка с подвижно огледало, чиято обратна страна представляше разположено по цялата дължина цветно изображение на дама в рокля от осемнайсти век. До леглото имаше скрин от орехово дърво с шест чекмеджета, а върху него два месингови свещника с издължен връх. В средата на скрина, Сан Джузеппе от цветен гипс беше положен под стъклен похлупак.

Лелята отвори бавно вратата на гардероба, откъдето се разнесе остра миризма на застояло и нафталин; в дъното се виждаха две картонени кутии за шапки леко проядени от мишки, сложени една върху друга, и две чадърчета за слънце облежани в ъгъла; в другия ъгъл стоеше един бастун, от онези, в които имаше метално острие; закачалките за дрехи бяха празни.

„Усеща се миризма на мишки“ каза лелята подушвайки наоколо, докато Нино, хванал оригиналния бастун, теглеше дръжката, като се стараше да измъкне острието.

„Внимавай да не се порежеш“ каза лелята.

Нино изтегли острието от ножницата, инкрустираният нож в сребрист оттенък заблестя под лампата.

„Какво пише?“ попита лелята като се наведе над острието докосвайки племенника.

Върху блестящия нож, с малки релефни букви в матирано сребро се виждаше някакъв надпис.

„На мене не разчитай“ прочете Четтина.

Нино обърна острието и върху обратната страна прочете останалата част от фразата „Ако кураж не ти достига“. „Остави го сега“, добави „и ми помогни да отворя куфарите“.

Докато Нино прибираше ножа в ножницата и слагаше бастуна в гардероба, Четтина си смъкна роклята, окачи я на една закачалка и остана по комбинезон; след това седна на един от фотьойлите до леглото и си свали чорапите.

Нино видя разголените крака на лелята; тя свалеше чорапите си много естествено, без да обръща внимание на

момчето; в същото време лекият комбинезон се плъзгаше по нея откривайки бедрата ѝ.

„Първо отвори този, малкия“, каза тя.

Нино отвори куфара.

„Какво трябва да направя?“ попита, вдъхвайки парфюма на леля Четтина, който се носеше от сгънатите дрехи.

„Виж вдясно, някъде там трябва да има едни пантофки“.

Нино започна да търси и откри пантофките в една платнена торбичка на цветенца.

„Ето ги“.

„Подай ми ги, ако обичаш“.

Момчето се приближи до лелята и докато тя все още седеше в креслото ѝ подаде пантофките.

Четтина ги издърпа от торбичката и ги обу бавно, като слагаше единия си крак върху другия, откривайки при това движение целите бедра; след което се изправи. Под лекия плат на комбинезона се загатваше стегнатото ѝ тяло, което се движеше непринудено.

„Това вино ме хвана“ каза с мила усмивка. „Помогни ми да си извадя нещата от куфара“.

Четтина се наведе над куфара до момчето, което усещаше до ръката си под ризата с къс ръкав нейната гола ръка, топла и гладка; мигновено споменът от онзи следобед, миналия март в къщата на виа Монтесано, се върна в съзнанието му с ярките си и незабравими подробности.

Като изваждаше дрехите от куфара, Четтина ги подаваше на племенника си и му показваше чекмеджетата, където да ги сложи. След това реши да смени ролите: Нино вземаше нещата от куфара, а тя ги подреждаше в чекмеджетата.

Появи се костюмът за лов на чичо Биаджо, съпругът на Четтина; Нино го подаде на леля си с чувство на неприязън към тази дреха, която безсрамно миришеше на мъж. Четтина закачи тежкото сако с кожени кръпки на лактите, на закачалка под чифт плътни памучни панталони. Нино изпитва-

ше странно чувство на ревност заради близостта, която без съмнение съпругът имаше с нея. Това чувство се повтаряше при всички мъжки дрехи изваждани от куфара.

По едно време лелята спря.

„Да си починем. Вие ми се малко свят“, каза и седна на един стол с леко разтворени крака, с отпуснати между тях ръце. Усмиваше се ласкаво с полузатворени очи.

Нино, застанал до отворения куфар стоеше в очакване, с изострени сетива и ноздри пълни с онзи приятен мирис на пудра и на лека и чиста женска пот, която се разнасяше от лелята при всяко нейно движение.

В тъмния дълъг коридор цареше дълбока тишина; цялата къща спеше, а той беше сам с леля Четтина, разсъблечена и леко опиянена, в едно пусто крило от къщата, отделено от другите гости с дълга редица необитаеми стаи. Погледът му спираше върху коленете и мястото, откъдето започваха разголените бедра.

„Отивам да си наплискам лицето“ каза Четтина, „така ще се разсъня и после ще продължим да подреждаме дрехите“.

Излезе, повличайки пантофки по червената теракота и тръгна към близката тоалетна; започна да си мие лицето без да затваря вратата. Нино я виждаше пред мивката докато слага ръце под водата. А после, с лице заровено в кърпата го повика.

„Нино“.

Момчето се приближи почти до прага на тоалетната.

„Подай ми, ако обичаш, от куфара, малката чантичка с нещата за баня“.

Нино отиде и се върна с една пъстра торбичка, от която Четтина го накара да извади гребените, четките за коса и разни бурканчета пропити с нейното ухание; нареждаше ги едно по едно на рафта под огледалото. Банята беше грубовата, с леко неравни стени минати тънко с непромокаема боя, огледало без рамка закачено на кукичка и дървена полица под него.

Тъмната вана направена от някаква сплав на лапис лазули, с цвят по-близо до кестен вместо до майолика, се поддържаше от четири опори във формата на лъвски крака и запълваше стената срещу мивката. От крановете течеше слаба струя студена вода, прииждаща от голямата цистерна издигната до глинени делви, разположени върху плочите на винарната.

„Водата е студена, но е приятна“, каза Четтина, като прокарваше мокри ръце по врата и под мишниците, докато Нино стоеше облегнат на вратата. След това, като подви леко колена и разтвори крака, за да се вижда в огледалото поставено ниско, Четтина започна да се реше; накрая събра цялата си коса високо над главата и я завърза така, че откри деликатната ѝ момичешка шия с къдрави нежни кичурчета в края.

Когато се обърна, за да се върне в стаята, тя се озова пред Нино, останал на прага, и сложи ръце на раменете му. Момчето усети топлината и мириса от свежия сапун на лелята върху ефирния комбинезон, усети гръдта ѝ, която го докосваше на прага на тясната врата.

„Хайде да свършваме с подреждането“ каза Четтина, като подаваше на Нино една пола с малки плохи, „сложи я на закачалката с кукичките“.

Момчето изпълняваше като в някакъв сън приятните заповеди на лелята. След малко двата куфара се изпразниха и дрехите бяха разпределени в гардероба и в скрина.

„Хайде сега да сложим куфарите отгоре на гардероба“, каза лелята. „Ще стигнеш ли Нино? Качи се на стола, аз ще го държа и ще ти ги подавам“.

Нино се качи на широкия плетен стол, лелята му подаде куфара и се подпря на облегалката на стола, като я придържаше с ръце.

Нино почувства нежния корем на Четтина опрян до краката му и когато тя се наведе да вземе другия куфар, за да му го подаде, върху коляното си усети бюста ѝ през коприната на комбинезона.

„Помогна ми много, нямаше да успея без тебе да подреда дрехите тази вечер“, каза Четтина, след като момчето беше слязло от стола и за награда го разроши нежно, след което спря за миг, докосвайки лицето му.

Нино почувства как това докосване, от кожата на лицето прониква в цялото му тяло и притвори инстинктивно очи.

„Спи ли ти се? попита Четтина като повдигна с пръст брадичката му.

„Не, изобщо не“ каза момчето отваряйки очи.

„Станал си по-висок и по-силен“, каза Четтина, усещайки гръдния му кош между дланите си и добави: „Време е да си лягам. Умирам за сън. Лека нощ“.

„Лека нощ“, каза момчето и се запъти към стаята си.

Лелята притвори вратата след него без да я затваря.

Нино влезе в стаята и запали лампата. Помещението беше малко, освен леглото без табли, върху неголяма трикрака желязна поставка стоеше малък скрин с две чекмеджета, издигнат на високи инкрустирани крачета; стената до леглото придържаше дамаска, която започваше при краката и като обикаляше около възглавницата свършваше до нощното шкафче, върху чийто мрамор стоеше някакъв роман от Салватор Готта, оставен от предишния гост. Стаята миришеше на лаванда и на белина.

Нино беше започнал да се съблича, когато през притворените врати долетя гласът на лелята.

„Нино, ела за момент“.

Както си беше с панталона и съблечен до кръста, влезе при лелята. Четтина стоеше изправена до леглото по нощница, която ѝ стигаше над колената.

„Лампата на скрина не свети“, каза. „Ще бъдеш ли така добър, когато си легна да изгасиш голямата лампа?“

„Може крушката да се е развила“, отговори момчето.

„Не зная, виж какво е станало“.

Нино се приближи до леглото, помъчи се да завие крушката, натисна езичето, чиито шнур се беше омотал в таблата на леглото. Крушката не светна.

„Аз все пак си лягам“, каза Четтина, „виж дали ще можеш да я поправиш“.

Качи се на леглото и се мушна под чаршафа.

Докато се суетеше около шнура на лампата и се опитваше да я погледне срещу светлината, за да разбере дали е изгоряла, виждаше Четтина с лице потънало във възглавницата, голите ѝ рамене върху чаршафа, вдъхваше онзи неин лек аромат, който би познал между хиляди. Крушката не беше изгоряла, но така и не светна.

„Ще видя дали не е от ключа“, каза Нино и започна да го разглобява.

„Седни“, каза Четтина, като посочи края на леглото.

Момчето седна и докато се опитваше да отвори ключето на лампата, докосваше с ръка краката свити под чаршафа. В един момент лакътят му през плата се озова между бедрата ѝ, тъй като тя се беше обърнала към него за да следи работата. Ръцете му трепереха, ключът отскочи, търкулна се на пода и се изгуби под леглото.

„Няма смисъл“, каза леля Четтина, като сложи ръка върху неговата, „стига толкова. Утре ще го оправим. Сега да спим“.

Преди да тръгне, Нино остана още за миг с лакът в краката на Четтина, докато тя държеше ръка върху неговата; стана и това движение отмести още повече лакътя му; почувства, че потъва в бедрата, почти докосвайки скута ѝ.

„Преди да излезеш загаси лампата до вратата“, каза лелята с премрежени от сън очи. „Лека нощ“.

Нино тръгна към вратата; когато натисна бутона, чу все още в тъмното мекия глас на Четтина:

„Не затваряй вратата. Не обичам да се чувствам затворена“.

Нино влезе в стаята и се хвърли на леглото с разтуптяно сърце и побелели от вълнение пръсти.

3.

На следващия ден за гроздобера, Четтина се събуди много рано.

Излезе пред склада за грозде към пет сутринта облечена в стара, загубила цвета си жилетка, къса вълнена рокля и завързани с връзки до средата на прасеца боти. Тясната опъната дреха очертаваше краката ѝ при всяка стъпка.

Чичо Алфио и изполичарите вече бяха влезли в една от стаите на стопанството, за да проверяват имената на хората за брането и мачкането на гроздето в регистрите, под светлината на прашна петролена лампа.

Работниците за мачкане на гроздето бяха пристигнали току що, обути в къси панталонки, слагаха големите си обувки, пропити все още с ширата от предишния ден. Берачите, преношували върху сламата в избата и в обора, се пробуждаха и вече можеше да бъдат забелязани, с кошове в ръце сред бледата светлина на раждащия се ден.

Появяваше се зората на лазурен октомврийски ден; ранобудните гласове на селяните се носеха в безмълвния, свеж въздух и сякаш потъваха в него с блаженство.

Четтина тръгна да обикаля помещението, изкачи ниските стълби към бъчвите в горните заграждения и към мястото за мачкане на грозде, надвеси се над буретата пълни с кипнала шира и вдъхна острия замайващ мирис.

Малко след това, заедно със слънцето появило се на хоризонта, пристигна групата работници с първото за деня набрано грозде. Берачите, мъже и жени, се изкачваха в редица по външната стълбичка от черна лава и щом стигнеха пред прозорчето на помещението, обръщаха вътре пълните кошове; гроздовете се блъскаха и струпаха на пода с опияняващия аромат на току що откъснатото грозде и филизи, докато другите, захванали се да го тъпчат, избутваха с дървени пръти чепките към средата и подхващаха танца си отгоре, докато обувките им затъваха

навътре.

След първото намачкване разстилаха с прътите гроздето в кръг, като голям кравай, и минаваха върху него провлачвайки подкованите си обуца. Острият мирис на първа шира се надигаше от тази сочна мътилка, а хората продължаваха своето *рондо* с палци пъхнати в джобчето на жилетката и пееха. Босите им крака бяха опръскани с червен сок и смачкани гроздови зърна. От време на време натрупваха смачканото грозде на камара, слагаха отгоре преплетени клони като голяма здрава кръгла основа, наподобяваща дъното на огромна кошница, после се качваха отгоре всички наведнъж и се подреждаха в кръг; под тази тежест ширата потичаше в бъчвата отдолу още поизобилно. През прозорчето отворено към полето, мухите и осите влизаха и излизаха възбудени от този мирис.

Четтина наблюдаваше работата с лакти опрени на прозорчето, с ноздри изпълнени с ухания, заслушана в песните на берачите, когато зад нея застана Нино; беше се събудил преди малко.

„Хайде да обиколим лозето“, каза лелята, като се отърси от мислите си още щом го видя.

Тръгнаха по дългата пътека криволичеща през лозята; стигнаха до мястото, където групата се беше разпръснала. Момичетата с полускрити сред листа и гроздове лица, напредваха с кривите си косери и пееха с остри, неукрепнали гласове, напомнящи песнопенията в сиропиталища и манастири.

Върху лозовите листа блещукаха едри цветни мухи, врабчетата пърхаха между смокинята и крушата.

Три големи птици прелетяха в стройно ято високо в тюркоазеното небе, в непрекъснат и равномерен полет, сякаш бяха група изстребителни.

От горичката в дъното на терасирания парцел се издигаха корони на дъбове и маслини, а по-нататък в далечината, където лозето започваше да се изкачва по склона на един хребет, се виждаха първите дървета от кестеновия

гъстак.

Продължиха разходката покрай каменните тераси сред обраното лозе и стигнаха до горичката. Лелята беше отчупила някакъв клон и брулеше с него снопчета трева; по едно време се наведе, откъсна чепка черно грозде забравена от берачите и изсмука няколко зърна; напредваше по криволичещата, малко над парцела тясна пътека. Нино вървеше след нея загледан в напрашените ѝ ботушки с токове, които се забиваха в светлокафявата пръст на лозето, силните глезени стегнати в сивкави чорапи; Четтина пристъпваше малко отпуснато, походката ѝ очертаваше краката и ханша под леката вълнена рокля.

Стигнаха до първите дървета; тук терасовидният терен свършваше и започваше неравната земя покрита със сухи листа и жълъди, паднали от дъбовете между изскочилите на места отломки от прастара лава. Чуваше се утринното цвърчене на врабчетата между късите дебели листа на дъбове, препречени от някой бадем или маслина. Огромни кактуси фикидиндия се издигаха в най-високата му част, а други бяха пръснати между дръвчета и диви растения.

„Оттука са минали зайци през нощта“, каза Нино, открил следи на полянката.

„Как разбра?“

„От барбонките и разровената земя“.

„Стрелял ли си някога по зайци?“

„Веднъж стрелях по един точно в тази горичка“.

„И улучи ли го?“

„Да, обаче побегна ранен и после се скри“.

„Ще ми се и аз да стрелям веднъж“ каза лелята, като смени бързо темата.

„Виж какви хубави фикидиндия“.

Тя се качи се върху каменния зид и скочи на земята близо до кактусите. Нино я последва.

„Виж колко са големи и свежи, още са влажни от росата. Трябва да се ядат сега, щом слънцето се вдигне ще се стоплят и няма да са хубави. Имаш ли нож?“

„Отивам да потърся“, каза Нино и се спусна през полянката към водача на групата, който наблюдаваше берачите и отбелязваше върху върбова пръчка малка резка за всеки набран кош; взе назаем ножа, изтича обратно в горичката, където лелята го очакваше седнала на един камък; при сядането, роклята се беше повдигнала и откриваше леко крака ѝ.

„Ето ножа“, каза Нино задъхан от тичането.

„Ще станем целите на бодли“, каза лелята.

„Аз ще ти ги обеля“, каза момчето.

„Ще си избодеш ръцете“.

„Мога да ги беля без да пипам бодлите“.

„Как успяваш? Покажи ми“.

Нино обели плода, като го хващаше внимателно с два пръста, стремеше се да го държи в гладките краища между бодлите, а после с три резки движения на ножа го отвори; показа се месест и гладък фикодиндия, съвършено свеж. Както си беше в сърцевината на плътната и кадифена като брокат обвивка, Нино го поднесе на лелята.

„Чудесен си“, каза тя, взе с красивата си спокойна ръка ледения плод и го захапа с наслада. „Прекрасен е. Но имаш бодли“.

След като привърши с плода, лелята поиска да погледне ръката на племенника.

„Дай да видя. Целият си в бодли“.

„Няма нищо, ще се махнат“.

„Аз ще ти ги махна“.

Нино обели един червен фикодиндия, който отвътре беше искрящо пурпурен.

„Прелестен е“, каза Четтина, „изяж го ти“.

„Не, този е за теб“.

Четтина, взе плода с пръсти с лакирани в розово нокти и го захапа, като издаде напред брадичка; сокът обагри устните, брадичката, белите зъби с приятно изпъкващия пред останалите кучешки зъб.

Нино вече беше започнал третия фикодиндия.

„Този ще го изядеш ти“, каза тя.

„После. Сега ги беля за тебе“.

Когато свършиха да ядат плодовете, Четтина избърса ръцете си с носната кърпа на Нино.

„Сега ела да ти извадя бодлите“.

Седна на един камък, накара Нино да седне до нея, взе ръката му, сложи я на скута си, така че да я държи неподвижно и започна да вади бодлите; щом ги откриеше, ги издърпваше с лакираните си нокти като с пинсети. Нино наблюдаваше това занимание и чувстваше топлината от тялото на лелята до своето, крака ѝ, неподвижен под опакото на ръката си, всеки път, когато тя я притискаше за да извади някой бодил; върху дланта си усещаше гърдта ѝ през блузата и дъха ѝ до ухото си.

„Не бяха много“, каза Четтина, като обърна ръката на племенника, за да види дали са останали бодли. „Мисля че извадих всички“.

Станаха.

„Искаш ли да стреляш с пушката?“ каза Нино, нямаше търпение да направи нещо за нейно удоволствие. „Отивам да я взема от сина на изполичаря“.

„Добре, но не е важно, може да бъде и друг път“.

„Ей там е, в лозето, с пушката. Ей сега... Тръгвам веднага“.

Нино се затича, сякаш беше с криле. Лелята го видя как изчезва по пътя към лозите и как бързо се връща с пушката и десетина гилзи, от онези, които изполичарят приготвяше сам.

„Това е 16-ти калибър“, каза малко задъхан от тичането. „Патроните са от леките“.

„Първо стреляй ти“, каза лелята.

„По какво ще стреляме?“

„По едно от листата на фикодиндията. Върви да го вземеш и го сложи на оградата“.

Изтича да вземе месестото листо.

След стрелбата на Нино отекнала в тишината на утро-

то, листото остана разкъсано и сълзящо.

„Добре са направени патроните“, каза лелята, която беше отишла да разгледа листото.

Нино беше заредил отново пушката и я подаде.

„Хвърли го нагоре“, каза Четтина, „искам да видя дали ще уцеля във въздуха“.

Той подхвърли с всички сили плоското листо, което описа широк кръг.

Леля Четтина, с леко разтворени крака, проследи за миг листото и с буза опряна в приклада на пушката, стреля.

При изстрела рамото и главата ѝ потрепнаха. Изтича да вдигне падналото листо.

„Не успях, изобщо. Нито една сачма!“ извика тя възбудена от играта. „Хвърли го пак“.

Нино го хвърли отново. Този път Четтина стреля побързо. При откоса, един кичур от косите ѝ се отдели и се спусна върху лицето. Във въздуха се видя как листото рязко отскача, как се завърта и пада разцепено на две.

„Уцели го точно“, извика Нино, като изтича да вземе листото поразено от едната страна.

Щастлива, Четтина го чакаше хванала пушката в ръка, кичурът се спускаше върху лицето ѝ, бузата беше леко зачервена от откосите на грубите патрони на изполичаря. Разгледа дупките от сачмите ударили целта, беше доволна.

Играта продължи, докато не свършиха всички муниции.

Тя вадеше празните гилзи, духаше в цевта, за да махне дима с мирис на изстрелян барут, поглеждаше вътре с притворени очи. Нино тичаше нагоре надолу като вярно куче, с коси изсветлели на кичури от морето и слънцето, щастлив, че вижда Четтина толкова радостна и оживена, че вижда как нежната ѝ глава потрепва при изстрелите от невзрачната пушка на изполичаря.

В края на стрелбата скулата ѝ беше малко набита и зачервена; за да я успокои, тя слагаше върху нея бялата си финна ръка.

Докато Нино отиваше да върне пушката на сина на из-

поличаря, Четтина тръгна из горичката, като подскачаше от камък на камък, а цялата ѝ рокля се покри с тръни и лепкави треви.

Един от изстрелите беше свалил на земята няколко съвсем крехки ореха. Четтина ги събра, счупи един с камък и ухапа все още голата ядка, с насладата от онзи тръпчив и лек вкус на неоформен орех, от хруптящия между зъбите месест, пресен плод, от приятното усещане за някаква принуда и почти скверност, носеща изяждането на един все още неузрял орех.

Слънцето се беше вдигнало и затопляше въздуха. Четтина си свали пуловера, остана по лека блузка с открити над лактите ръце.

На връщане Нино видя, че се опитва да се покатери по дънера на един дъб, който малко по-нагоре се разклоняваше; искаше да седне точно там.

„Помогни ме да се кача“, каза.

Нино обгърна талията ѝ като я побутна нагоре.

„Още малко, искам да стигна оня клон“.

Нино я бутна пак, Четтина стигна с ръка клона, повдигна се и седна върху разклонението.

„Тука е чудесно“, каза тя, като люлееше във въздуха крака в прашните ботушки, „вижда се и морето“.

Нино седеше отдолу и се чувстваше изцяло обзет от нея, струваше му се, че кръжи в орбитата на лелята, като сламчица привлечена от свръхестествена сила, която никой не можеше да победи.

Със стрък трева между зъбите, облеганата на възлестия дънер на дъба, Четтина гледеше безмълвно гледката ширнала се между лозя, кестени и орехи чак до морето, съзиращо се долу в далечината.

Полюшвайки крак, тя нежно го опря върху рамото на Нино, а той, щастлив от този крехък товар, остана неподвижен, от страх да не би да го отмести.

За да скочи на земята се облегна върху него, като обви ръка около врата му. След това пожела да минат по нов

път близо до гъст къпинак; кракът ѝ се подхлъзна на един камък и тя се озова в храсталака; тръните се забождаха по нея и колкото повече се мъчеше да се отскубне, толкова повече бодли се захващаха за полата ѝ останала закачена тук и там в шубрака, повдигната над коленете.

„Каква я свърших“, каза Четтина.

„Ей сега ще те освободя“, заяви Нино, „ти не мърдай“.

Наведе се и започна бавно да отмества бодливите кло-ни. Не беше проста работа, бодливите храсти дърпаха силно и можеше всеки момент да скъсат вълнената рокля; трябваше внимателно да се вади трън по трън, докато през това време се закачаха нови.

Тя стоеше облякатена върху него, докато той, приведен, махаше тръните, които бодяха ръцете му и усещаше нейната гръд върху рамото си. Краката ѝ, леко открити от трънаците повдигащи роклята, бяха много близо до лицето му. „Внимавай, полека“, казваше леля Четтина наведе-на над него. „Да не се израниш. Ще си набодеш ръцете“.

Капка кръв се беше появила на пръста на момчето; той я изсмука и продължи; чувстваше тежестта на гърдите на Четтина върху рамото си и нейния топъл дъх ухаещ на орехова сърцевина до ухото си.

Няколко пъти докато махаше тръните, Нино докосваше неволно откритата кожа на бедрата ѝ, тук таме одраскани от бодлите.

Най-после беше освободена от трънака, с разпилени коси, с леко раздрана на едно място пола, малко разгорещена.

„Какво приключение“, каза, щастлива заради приятните преживявания от сутринта.

Тръгнаха към лозето. Нино чувстваше крехката тежест на лелята, облегната върху него с ръка на рамото му; и му се стори, че усеща в тази отмала близост, която никога преди не беше почувствал с нея, сякаш между тях се бяха създали нови отношения.

Докато прекосяваха лозето, отнякъде се появи голяма

врана кръжаща в нисък полет към кестеновата горичка; в същия миг се чува два изстрела един след друг. Изполичарят, седнал на зида, беше стрелял, без дори да се изправи. Враната направи рязък завой, сякаш за да продължи полета си, след това внезапно рухна по диагонал надолу, почти в краката на Четтина; но не беше мъртва, лежеше на земята с полуотворени криле и отворена човка, с изтичаща върху пръстта кръв.

„Още е жива“, извика Четтина ужасена и се притисна до Нино.

Изполичарят се приближаваше бавно, с усмивка на победител и с все още димяща пушка в ръка.

„Колко жалко“, каза Четтина притисната до племенника си, сякаш за да се предпази от тази гледка, „колко ли страда горкото животното“.

С усмивка на палач, изполичарят взе враната, която изпляска немощно с криле, изви ѝ с два пръста шийката и я подаде на Четтина.

„Тежи поне половин кило“, обяви със задоволство.

Четтина не смееше да я докосне; когато си даде сметка, че главичката клюмаше безжизнена, и че е вече безвъзвратно мъртва, погали леко перата, още неизстинали след напусналата ги жизнена топлина.

Нино усещаше как тялото на лелята се притиска към него с женски порив, сякаш устремено да търси закрила.

Късно следобед се върна чичо Биаджо; пристигна при-вечер, когато Четтина вече не го очакваше.

Вечерята тази вечер беше по-дълга от обикновено. Чичо Биаджо имаше да разказва много неща, случили се в Катания предишния ден; планинският въздух и виното бяха разбудили също така и спомени за отдвана отминали летувания.

Когато започнаха да се разотиват и всеки пое към стаята си, вече минаваше полунощ.

Чичото тръгна прегърнал жена си през кръста. Нино вървеше след тях изгарящ от ревност, понеже мъжът

щеше да си легне с Четтина и със сигурност щеше да се люби с нея, докато той тази вечер, след дългото утро прекарано с нея в горичката, нямаше да може дори да влезе в стаята ѝ както преди.

От стаята си чу как чичото шумно влезе в тоалетната, след това как Четтина си тананика, чуваше се шума от течаща вода както предишната вечер, докато тя я плискаше по ръцете си.

Когато и Нино влезе в банята, усети във въздуха и върху кърпата мириса на пудрата и одеколона ѝ.

Вратата на съпружеската стая се затвори, Нино чу че заключват отвътре. Заедно с мъжа си, Четтина вече не се страхуваше да спи на затворена врата, както предишната вечер, дори беше спуснала резето. Мисълта, за Четтина и бедрата ѝ, почувствал върху коляното си онзи следобед на виа Монтесано и където предишната вечер беше разположил целия си лакът, а после, леко издрани от трънаците, беше докосвал в горичката, мисълта, че сега чичо Биаджо щеше да ги допира и люби, както му се прииска, го караше да страда, сякаш му нанасяше тежка обида.

От семейната стая достигаше шепотът им, шумове и проскърцвания от старото легло; надавайки още повече ухо, му се стори, че долавя въздишки и нови ужасяващи скърцания; зарови глава под възглавницата, за да не чува.

4.

Гроздоберът беше вече свършил от няколко дни, времето оставаше приятно, част от гостите все още се задържаха. Бяха отпътували съветникът в префектурата, вгълбен в собственото си могъщество като глава на семейството, както и братовчедката с четиридесет и пет годишния ѝ син. Другите бяха останали. Вечер, когато ставаше похладно стояха до късно и играеха на томбола в трапезарията.

Чичо Алфио имаше слабост към ордени; влечението му беше толкова силно, че за да не остават далече от него през месеците, които прекарваше в лятната си къща, носеше част от тях прибрани в специални кутии и кутийчици с кадифена подплата. Вече от години в такива среди, където всичко се осъществяваше чрез кореспонденция, беше станал *Grande Ufficiale* със специални правомощия и имаше даже унгарски и словенски отличия. След последните звания придобити пак по пощата, от известно време самият той можеше да произвежда *Commendatori* и *Grandi Ufficiali* на тайнствени ордени. Някои посредници и дребни собственици от околността, които се събираха да играят брискола в една сладкарница в Дзафферана, бяха удостоени от него с титлата *Commendatori* и държаха грамотите си в рамка, окачени в трапезарията.

В дома на чичо Алфио, навитите на руло и прибрани в специални калъфи дипломи, изпълваха цял шкаф, заедно с кутиите пълни с ленти и медальони за окачане на врата или за закачане по-ниско на фрака, както и розети за петлицата.

Наскоро, пак по пощата, той беше произведен в сан *Duca di Ravanusa*. Писмо с релефни печати, удостоверяваше тази благородническа титла.

Гроздоберът го беше отдалечил за няколко седмици от неговите грамоти; сега отново се впускаше сред тях.

Докато в една ноемврийска привечер, след топлото утринно слънце, небето се покри с облаци и върху есенното поле, върху оголените лозя започна да пада свеж и тих дъждец. И все така от този ден: след сияйната утрин, следобед се заоблачава, превалява някоя пръска дъжд, за да се изясни отново привечер.

Чичо Алфио се е затворил в най-отдалечената стая, където не достигат гласовете на гостите, залъгващи дъждовния ден с разни игри и гатанки.

Дъждът вече се е усилил и ромони по стария ясмин до прозореца на стаята на Алфио, с прозорци превръщащи се в мокри бразди, а небето е ниско и тъмно. На тази оскъдна като в приземие светлина, Алфио започва да отваря кутиите и да ги подрежда върху леглото; изважда по някой орден, по някое огърлие. Има много, пълна колекция благороднически звания от цял свят. Притежава дори *Златното руно*, с окачената през корема овца с провесени крака.

Шум от подковани стъпки по коридора го сепват; дошъл е Тури, изполичарят от Шарелла, малкото лозе собственост на Алфио, в околностите на Педара. Тури присяда в края на стола и едва хвърля поглед към тези позлатени, емайлирани накити, които вече познава. А после с тъжен глас, започва набързо да разказва за нещо свързано с баклата и присадките. Алфио го прекъсва, за да му покаже пристигналото преди няколко месеца писмо, което освен *Duca di Ravanusa*, го удостоява също с *Gran Maestro* и *Governatore* на един нов рицарски орден. Изполичарят мълчи и протяга врат да види отличителните знаци върху пощенската хартия, одобрява възпитаното, кимайки с глава и подема жаловитото си изложение, касаещо двата чувала с изгнила бакла, и тук се припомня историята за мухлясалата предната година лупина, тъй като чувалът в който била сложена се намокрил, понеже в избата от години имало счупени керемиди, откъдето течало. Обръща внимание и на пререканието, което е имал

с изполичаря от съседното лозе заради делеящия имотите каменен зид, срутил се на едно място, покосявайки малко крушово дърво. Така че, сега се нуждае от триста лири, за да плати на хората копали преди три седмици, защото все още не са получили нищо и затова недоволстват.

„После ще ти ги дам“, казва Алфио, претегляйки на ръка голяма емайлирана златна звезда.

„Тия не искат повече да чакат и си го изкарват на мене“, казва селянинът жаловито, „ще стигна до там, да не мога вече да се покажа на площада“.

„Кажим им да почакаат, Тури“.

„Вече им казах няколко пъти. Щом ме видят се завтичват след мене и аз не знам какво да им отвърна. Ако можеше да им дадем поне половината“.

„Кажим им, че другата седмица ще им платим“.

„Така им казахме преди десет дена. Вече не ни вярват. Да им дадем поне сто двайсет и пет лири“.

„Колко са досадни. Да чакат“, избухва Алфио раздразнен, тъй като за него разноските направени за малкото лозе в Шарелла са хвърлени на вятъра пари, „не ме тормози, Тури“.

Селянинът мълчи.

„С тази титла“, отвърща след известно време с разнежен глас Алфио, „ще ми се полага званието „Ваше благородие“.

Изполичарят хвърля безизразен поглед. След това се съсредоточава върху двете влажни петна, които обувките му разстилат на пода.

Алфио е извадил други ордени и ги е разположил върху леглото. Кръстове, образи на светци, после нежно взема в ръка *Златното руно*.

„Ама това е овца!“ възкликва Тури, озарен като човек попаднал в напълно странно и непознато място, и който ненадейно разпознава някой скъп близък.

„Това е *Златното руно*, изключително високо отличие, което само царски особи, някои представители на най-знатната аристокрация и техни роднини могат да притежават. Аз, благодарение на определени ходове, мисля че

съм успял да го постигна“, обяснява изчерпателно Алфио, като повдига позлатения медальон и го полюлява на бледата светлина проникваща през прозореца.

Влиза търрейки чехли и една от двете стари прислужници понесла цедка пълна с цикория.

„Тази вечер цикория ли желаете или каволичелли от полето, дето ги донесе Тури?“ пита с треперящ глас.

„Ах, има ли каволичелли? И не сте ми казали? Тогавана иска и питане: каволичелли“, отговаря Алфио, забравяйки за миг *Златното руно*, което продължава да държи издигнато във въздуха, „и не забравяй да отидеш да вземеш от шкафа голяма бутилка червено от Ронцини.

„Ама защо овца?“, настоява селянинът с глуповато шеговит тон, тъй като не успява да си обясни как толкова високо и желано отличие може да има за символ такова незначително животно.

Алфио се усмихва, сякаш за да извини цялото това невежество, след което обяснява:

„*Златното руно* е създадено през 1426 година от херцога на Бургундия Филип Добрия; впоследствие Велик Магистър на ордена става Шарл Дръзки“.

Селянинът кима одобрително.

„Специалните дрехи“, продължава Алфио, „представяват голямо червено наметало и шапчица, знаеш, нещо като нощно боне. Може би ще трябва да поръчам да ми ги ушийт“, прибавя, навеждайки се поверително към селянина, „и кой знае колко ще ми струват. За съжаление, това са много скъпи неща“.

Тури слуша и кима в знак на съгласие; а после, окуражен от вежливия тон на господаря, пак се оживява.

„Ако можехме да им дадем поне сто лири“, дръзва срамежливо, „дори осемдесет, колкото да ги накараме да млъкнат“.

„Казах не, Тури! Ще платим идната седмица“, отговаря сухо Алфио, като запраща *Златното руно* в собствената му кутия и я затваря със силно щракване.

Мисълта да харчи пари за лозето в Шарелла винаги му разваля настроението.

А селянинът мълчи и се взира във върха на обувките си. Стъмнило се е; сред настъпилата в стаята тишина се чува тихото ромолене на дъжда върху листата на ясмина и върху някаква ламаринена кофа на терасата.

„Значи да им кажа за идната седмица“, подхваща Тури след много дълга пауза, като се изправя. „А за лупината какво да правя? Да я купя ли?“

„Нищо няма да купуваш. Ще видим за тука колко ще ни трябва. Каквото остане, ще го пратим в Шарелла“.

„Да ви поживи Бог, ваша милост“, изрича селянинът и си тръгва, огорчен от неохотата, която господарят проявява към повереното му лозе.

Малко след това, както всяка вечер, дъждът спира да вали и ослепителната луна изгрива.

Чичо Биаджо беше заминал отново; щеше да отсъства два дни, тъй като щеше ходи в Палермо по работа.

Тази вечер по пълнолуние бяха дошли и други приятели от близка местност около Форнаццо. Компанията беше станала по-голяма от обикновено; по време на подългите и хладни нощи, във въздуха витаеше леко, почти коледно предчувствие.

През цялата вечер Нино седеше с лице към лелята. Сред гостите беше и някой си Саса Сантагати, тридесет и осем годишен мъж, с руси рунтави мустаци, известен като голямо конте.

Използвайки отсъствието на съпруга, той беше седнал до Четтина и не я беше оставил дори за миг. Четтина се беше разгорещила от виното и от думите, които мъжът ѝ шепнеше. Нино не ги изпускаше и за секунда от очи, имаше чувството, че в определен момент, той сякаш мушва ръка под масата, за да докосне краката ѝ. Леля Четтина се смееше и от време на време подскачаше леко, като не ставаше ясно дали защото избухваше в смях или защото ръцете на Сантагати тършуваха под масата.

Нино страдаше много и почти съжаляваше, че чичо Биаджо го нямаше, докато от друга страна неговото отсъствие го радваше, с надеждата вечерта лелята да го покани в стаята си, преди да си легне.

Играеха на томбола по-ожесточено и по-шумно от обикновено. Сасà Сантагати играеше заедно с Четтина и под предлог, че се навежда да търси изгубеното картонче с бобените зърна, непрекъснато се облягаше върху нея; по едно време, отново плъзна ръка под масата. Нино гледаше изпълнен със страдание; ръката на Сантагати този път не се показваше отгоре, докато рамото му все още оставаше допряно до това на лелята. Нино сякаш долавяше, как ръката на Сантагати стои върху крака на Четтина, и как може би полека повдигаше нагоре роклята, за да погали голите ѝ бедра; а Четтина с пламнало лице приемаше всичко и може би изпитваше удоволствие.

Тази мисъл го караше да страда ужасно; гледаше една бутилка дополовината пълна с червено вино в средата на масата и мислеше, че с удоволствие би я грабнал, за да я спраска в главата на онзи хубостник, дори притваряйки очи, почти помисли, че ще го направи, даже му се стори че вече го прави. Онова което го тормозеше най-много, беше мисълта, че на нея ѝ харесва да бъде докосвана от някакъв тип като Сасà Сантагати, чието космато ръчище вероятно се намираще между тези прекрасни крака, които той беше почувствал само през дрехите, и които бяха в центъра на целия му живот.

Към един и половина настъпи краят на мъчението.

Докато компанията се разотиваше, Нино видя как Сантагати хваща под ръка Четтина, като ѝ шепне нещо, така че да усети върху бузата си рунтавите му мустаци, а може би ѝ определяше среща или ѝ правеше някои от вулгарните си комплименти. Тя се смееше. На Нино му се струваше, че лелята откликва твърде много на ухажванията на Сантагати, който я беше предизвикал и възбудил, и

че ако имаше възможност да го стори, може би щеше да легне с него още същата вечер.

А щом с Божията помощ, Сасà Сантагати си тръгна, Четтина се запъти заедно с Нино към стаята си. И тази вечер беше пийнала, дори повече от друг път, понеже освен виното пи и розолио от мандарини, а Сантагати ѝ беше налял няколко чаши от ликьора.

„Просто съм пияна“, промълви чаровно Четтина, като се опираше върху племенника си по тъмния коридор. На прага не свали ръка от рамото на Нино и момчето влезе с нея.

Вече в стаята, Четтина веднага започна да се съблича.

„Трябва да се наплискам с малко студена вода, иначе ще се пръсна“.

Свали роклята, хвърли обувките, остана по комбинезон и чорапи, нахлузи чехлите и отиде в банята. Сложи ръце под крана и си наплиска лицето и врата.

Нино очакваше, че ще му каже да се пребере в стаята.

„А! Колко е хубаво. Един душ добре ще ми дойде. Но тука няма. Стига ми да си излея две кани вода на главата“, се чуваше под струите. „Ще ме полееш ли, Нино?“

Нино я слушаше от вратата на банята.

„Виж как ще направим“, продължи лелята, „аз ще стъпя във ваната, а ти ще ме полееш с няколко кани“.

Влезе отново в стаята и каза:

„Обърни се за малко“.

Нино ѝ обърна гръб, като остана прав до вратата. Чуваше шумоленето от дрехите на леля Четтина, шумът от босите ѝ крака на пода, след това долови съвсем лекото плъзване на нощницата, която обличаше през главата.

„Можеш да се обърнеш“, каза с ясен глас.

Нино се обърна, Четтина стоеше права до леглото в лека нощница под колената; боса, изтича до банята, прекрочи ръба на ваната и остана права.

„Напълни тази кана. Не, всъщност, не“, добави, обзета от внезапна идея, „отиди да вземеш лейката от терасата“.

Нино изпълни бързо нареждането. Лейката беше точно до прозореца; момчето я извади и я сложи под крана.

„Ще трябва да се качиш на това столче и да ме полееш отгоре. Ще стане идеален душ“.

Щом лейката се напълни, Нино се качи на столчето и започна да излива вода върху раменете ѝ.

„Полека. Малко и на главата“, каза с въздишка на задоволство, като потръпна, „не я хаби наведнъж. Боже, колко е студена“.

Нино изсипваше водата и държеше лейката нависоко, така че струите да я обливат отвсякъде. Тъканта на нощницата под пригодения душ полепваше по тялото, очертавайки бедрата.

В един момент тя се обърна като издаде напред лице и гърди.

„И отпред“, каза.

Водата се стече на струйки върху косата и деколтето и веднага полепна по гърдите ѝ, като ги очерта с абсолютна точност, до върха на зърната.

„Чудесно е“, каза Четтина, „като новородена съм“.

Нино напълни лейката и се качи отново на столчето.

„Малко и отвътре“, каза лелята, като отгърна нощницата, за да поеме водата направо върху гърдите и тялото си, „сега я наливай бавно, спирай замалко, иначе ще свърши бързо“.

Докато си почиваха, Нино ѝ каза:

„Тази вечер Сасà Сантагати доста те ухажваше, нали?“

„Малко е празноглав, но не е лош“, каза Четтина, „а ти как забеляза?“

„Седях отсреща“.

„А Сантагати какво правеше?“

„Стори ми се, че те докосва“.

„Как, какво да ми докосва?“

„Краката. Не е ли вярно?“

„Не е вярно. Освен това как, си могъл да видиш? Излей малко вода.“

Нино изля малко върху главата и раменете ѝ, след което веднага спря.

„Разбрах от стойката. Държеше непрекъснато ръката си под масата“.

„И какво от това? Не е казано, че щом човек си държи ръката под масата, трябва непременно да пипа краката на жените“ каза Четтина, като се смееше. „Полей ми още малко вода на лицето“.

Нино изля едва една струйка, след това спря, като че ли искаше да икономиса водата, за да ѝ я налее, когато тя си признае.

„Останах с такова впечатление“, отвърна.

„Рано започваш да се интересуваш от тези неща. Как можа да ти хрумне подобна мисъл? Сигурна съм, че никой на масата не си го е помислил. Хайде де, ще се решиш ли да излееш малко вода?“

Нино изля обилна струя; Четтина повдигна ръце, поела я изцяло, прокарвайки ръце под мишниците.

„Още една лейка и стига толкова“, каза Четтина.

Нино напълни отново лейката и този път изля водата докрай върху косите на лелята, а тя я прие с вдигнати ръце и полуотворени устни, от които се виждаха белите зъби с острото кучешко зъбче, леко и очарователно издадено напред.

„Сега ми подай кърпата и се връщай“.

Нино ѝ подаде голямата хавлиена кърпа, закачена на вратата и се върна в стаята на лелята.

След малко Четтина влезе загърната в хавлията; с голи рамене и боси крака, образуващи малки мокри следи върху теракотените плочи, стигна тичешком до килимчето пред леглото и с рязък, почти заповеден тон нареди:

„Обърни се“.

Нино обърна отново гръб. След минута гласът на лелята нареди повторно:

„Можеш да се обърнеш. Занеси тази хавлия в банята“.

Беше сложила друга нощница, малко по-къса от първата и подаваше на племенника си мократа хавлия.

Нино отиде да я закачи в банята и зарови лице в нея вдишвайки за миг уханието на лелята.

Когато се върна в стаята, Четтина се беше излегнала в леглото.

„Чувствам се променена“, каза тя, „като новородена“. Сега ела тук и ми обясни хубаво тая история със Сасà, който ми пипал краката. За първи път чувам някое момче да си въобразява такова нещо“.

Нино се приближи към леглото. Като потупваше лекичко с ръка мястото до себе си, тя му направи знак да седне.

„И как ти хрумна това?“

„Вече ти казах,“ отвърна Нино като сядаше, усетил до крака си, крака на лелята през ефирната нощница, „стори ми се като гледах, че си слага ръцете под масата, за да прави ония работи. Кажи ми истината, вярно ли е?“

Четтина се поколеба за миг и след това каза:

„Веднъж се опита да сложи ръка върху коляното ми, но аз я хванах и я отместих“.

„Не видях“, отсече Нино, „кога си протегнала ръка надолу, за да махнеш ръката на Сантагати. Ръцете ти бяха непрекъснато върху масата“.

„Но го направих“, каза леко изнервено лелята, „не си забелязал“.

„Щях да видя“.

„Сигурно е станало, когато не си гледал“.

„Аз гледах непрекъснато“.

„В края на крайщата, тебе какво те засяга всичко това?“

„Неприятно ми е“, каза Нино сухо.

„И защо трябва да ти е неприятно?“ каза лелята учудена от подобен тон.

Нино не отговори.

„Не ти е приятно, защото съм твоя леля, сестра на майка ти и не желаяш чужди хора да се отнасят към мен с неуважение, нали?“ каза Четтина, „правиш го заради добротото име на семейството, така ли?“

„Не знам. Сантагати е много противен“.

„Сасà не е противен. Напротив, мисля че е забавен“.

„Видях, че ти хареса“.

„Изобщо не ми е харесал. Забавляваше ме. Освен това искам да знам, как разбра че ми е харесал? Как съм го показала?“

„Не се отдръпваше, когато той се облягаше върху тебе“.

„Не съм забелязала. Друго?“

„Беше цялата зачервена, смееше си. Ако не ти правеше удоволствие щеше да се отдръпнеш“.

„А какво трябваше да направя? Да му зашлевя няколко плесници?“

„Нямаше нужда. Можеше само да не се смееш толкова и да не му позволиш да си държи там ръката“.

„Там, къде?“

„Върху краката“.

„Казах ти, че не е вярно.“

„Но ти самата каза току що, че е сложил ръка върху крака ти.“

„Само за момент, след което му я махнах“.

„Веднъж, може би, след това сигурно е опитал пак“.

„Как е възможно да го казваш толкова убедено? Да не си стоял под масата.“

„Разбирах го от постъпките ви“.

„Какви постъпки? Какво разбираше?“

„Че не си му махнала наистина ръката“.

„Значи според теб съм му позволила цяла вечер да ме пипа, така ли? А знаеш ли, че не си много лесен? Ти си едно упорито момче. Казах ти, Сасà не ме е докосвал“.

„Поне веднъж го е направил. Призна си го и ти. А щом го е направил веднъж, сигурен съм, че го е направил повторно,“ каза Нино неотстъпчиво, с пресилена, почти болезнена усмивка и добави: „Между другото, въобще не ме засяга“.

„Обвиняваш ме, общо взето, като някакъв стар ревнив съпруг“, каза лелята с усмивка.

„Въобще не ме интересува. Казвам само това което беше, заради истината“.

„Колко си скучен, моето момче“, каза Четтина леко усмихната и направи кокетна гримаса „приличаш на стар дядо мърморко. Защо се вторачваш в тия абсолютно незначителни неща, които дори не съществуват?“

Нино усещаше до ръката си краката на лелята, която се беше подпряла на една страна, за да застане с лице към него.

„Какво ти става?“, каза Четтина внезапно, почувствала как ръката на момчето трепери. „Ти трепериш?“

Хвана го за лакътя и го притегли към себе си, за да го разгледа по-добре и да разбере причината за това вълнение. Под лекия натиск Нино се наведе и се отпусна върху нея, лицето му се озова срещу топлата ѝ шия.

„Какво ти е?“ попита с нисък глас Четтина, като сложи гальовно ръка на врата му. „Нервен ли си?“

Останаха така известно време без да кажат нищо. Четтина усещаше дъха на момчето върху кожата си.

След като усети как тя отново му стисна ръката, заровил устни в шията ѝ, Нино я целуна, а тя държеше главата му притисната към себе си.

„Какво ти става?“ му прошепна в ухото. „Нещастен ли си? От нежност ли имаш нужда?“

Нино продължаваше да я целува по врата. Беше се изпънал на леглото и усещаше под себе си нейното тяло под ношницата.

„Ти си едно безумно момче“, промърмори Четтина, почувствала възбудата му, „какво ти става?“

Тя също го целуна по бузата и го притисна към себе си с почти майчинска прегръдка.

Нино я целуваше като луд по бузите, ръцете, бюста; в един момент усети влажните ѝ устни върху своите и нейната ръка, как докосва сякаш в сън скута му.

„Ти си просто полудял. И какво искаш?“ промърмори отново Четтина с едва доловим глас, протегна ръка и угаси лампата.

В настъпилия мрак Нино усещаше онзи смесен мирис на пудра и на свежа влага от тялото на лелята притиснала го в прегръдките си, докато той я целуваше, а тя цялата се разтваряше, за да му се отдаде напълно; и ръката на Четтина, която му помогна да проникне в нея.

След това го задържа така до себе си, безмълвна. Момчето остана с глава опряна на гърдите и с ръка отпусната върху бедрото ѝ. Очите му, вече свикнали с тъмнината, различаваха в полусенките големия гардероб и онази метална топка върху рамката на леглото с форма на шишарка, сякаш бяха предмети от някакъв призрачен свят.

„Сега върви да спиш, пакостник“, промърмори малко след това лелята, като го избута от леглото.

Нино стигна до стаята си пипнешком и се хвърли на леглото, без да разбира повече каквото и да било.

5.

На следващия ден се върна чичо Биаджо и остана цялата седмица. Нино прекара тези дни прехвърляйки в ума си минута по минута онази нощ с лелята, изтерзан от мисълта, как всяка вечер тя ще спи до съпруга си.

Държеше се с него както винаги, сякаш нищо между тях не се беше случило.

Като минаваше един ден покрай него в коридора, дори го перна леко, на шега, пред мъжа си.

Нино често оставаше на масата да я гледа докато тя си говореше както винаги с останалите, и мислеше как бяха се любили, как тя го беше притиснала, целунала и направлявала с ръка, за да я обладае, а после, малко след като беше останал до нея в голямото легло, без да говори, целуваше устните му в тъмното за да усети езика ѝ, а след това го беше накарала още веднъж да я люби.

Тези мисли разпалваха фантазията му, и желанието да бъде отново с нея в леглото ставаше всепоглъщащо, почти отчайващо.

Един ден се опита да я пресрещне в градината сама, надяваше се на четири очи да му каже нещо, което да напомни за връзката им. Но Четтина го гледаше с абсолютно спокойствие и в държанието ѝ нямаше нищо, което да предполага, че след онази вечер нещо между тях се беше променило.

През първата седмица на ноември времето стана прекрасно. Циганското лято тази година беше по-дълго и меко от обикновено. Слънцето през обедните часове и в ранния следобед топлеше сякаш беше септември. Леля Четтина беше извадила някои летни блузки, които откриваха ръцете ѝ; сядаше често със съпруга си на малката каменна пейка под вековния кестен сред лозето.

Гостите, останали да се наслаждават на тези дни, в първите следобедни часове заедно отиваха да се разположат на каменния зид близо до кестена, жените с някакво ръкоделие

или книга, а мъжете да пушат. Земята наоколо беше покрита с листа и бодливи, разцепени на две пожълтели кестенови обвивки; от време на време се откриваше между сухите листа някой забравен кестен, надут и лъскав, красиво обагрен в кафяво. Зад оградата се простираше в лек наклон обратното и полуоголено лозе, пресечено от кестенови и орехови корони; на моменти се чуваше омайната песен на есенна птица.

Леля Четтина понякога караше съпруга си да ѝ донесе малък шезлонг и сядаше в него с книга в ръка; отгоре огромният кестен едва едва шумолеше на вятъра нахлуващ отдалеко, от морето, който прехвърляше хълмове и долини и разпиляваше кичур от косите ѝ, кестеняви и гладки, хванати назад в широк възел.

Съпругът сядаше до нея на каменната пейка, да чете вестника; беше четиредесет годишен мъж, пълен, прошарен, любител на лова и трапезите на открито, говореше високо, като придружаваше думите, жестикулирайки твърде много с длани и ръце; в средите на роднини и приятели имаше репутацията на доста забавен мъж; обикновено всички го караха да им разказва разни случки. Обичаше много жена си, петнадесет години по-млада от него, обгръщаше я с внимание, правеше ѝ малки подаръци всеки път когато заради работата си като търговски пътник трябваше да напусне, дори само за ден, пределите на провинция Катания.

Под кестена, Четтина го пращаше вкъщи да вземе някое цветно списание, което ѝ се приискваше да разгледа или само за чаша вода с анасон; той се завтичаше, връщаше се със списанието или с водата, навеждаше се да я целуне по бузата или шията, сядаше близо до нея като ѝ държеше ръката, сложена върху коляното му или върху неговата ръка.

Нино, седнал отсреща на каменния зид я гледаше без да се отегчи и за миг, гледаше заостреното ѝ зъбче, изскочило кокетно щом се усмихнеше, налетите колена, и непрекъснато си мислеше как я беше любил, как тя го беше целувала, как беше загасила лампата и му беше помогнала с ръка да я обладае, а

след това, го беше накарала да я люби още веднъж, докато го целуваше и прегръщаше като истински любовник.

Сега беше обзет от неудържимото желание да бъде на мястото на чичо Биаджо, той да ѝ носи шезлонга, списанията, водата и анасона, да седне до нея и да ѝ държи ръката върху коляното си; мечтаеше също да отиде с нея на разходка сред оголеното лозе, като я държи под ръка, като гали косите ѝ, като покрива с целувчици бузите и слепоочията ѝ, а после вечерта да легне с нея в голямото съпружеско легло. Би искал и да излезе с нея, да отидат на театър в Катания, на кино, седнали един до друг, хванати за ръце, да живее завинаги с нея.

Мисълта, че всичко това не би могъл никога да направи, го караше да страда, а още повече го измъчваше размишлението, че съпругът ѝ може да я люби когато пожелае; мислеше с огромна болка за пререканието им онази вечер, когато я беше обвинил, че се е оставила да бъде докосвана от Сасà Сантатати, а тя се беше отбранявала, беше се оправдавала, беше го уверявала, че няма нищо вярно, постъпвайки с него като равен с равен, сякаш беше неговата жена и той имаше права над нея като мъж, а след това се бяха любили два пъти.

Сега обаче нейният поглед беше какъвто е бил винаги, като на леля към племенник, сестрин син, без да гледа на него като на мъж.

Един ден, под кестена, когато за момент съпругът ѝ беше влязъл в къщата, Нино седна до нея; сега бяха сами и Нино докосна ръката ѝ върху рамката на стола. Отдръпна я бавно и го погали по косата, като продължи да чете вестника. За Нино тази милувка не означаваше нищо, беше ласка от страна на леля му; взе ръката ѝ отново, тя отново я дръпна и го отблъсна нежно.

Може би съжеляваше за случилото се и сега не искаше и да чуе за него? Това опасение го ужаси.

В този момент се върна чичо Биаджо. Нино му отстъпи мястото си до нея. Ако наистина Четтина вече не иска да има нищо общо с него, това щеше да бъде краят на всичко, нямаше повече да може да живее и навярно щеше да се самоубие.

Продължи да я гледа от каменната ограда, където се беше върнал, с умоляващи очи.

Докато говореше със съпруга си, Четтина за момент срещна неговия поглед, но може би не разбра напълно отчаянието в душата на момчето. Минавайки покрай него заедно с мъжа си, обгърнал я през кръста, лекичко докосна ухото и плъзна пръст по устните му. Нино помисли, че ще припадне от радост.

Цяла седмица чичо Биаджо не беше ходил никъде. Нино вече не беше успял да остане насаме с лелята.

Тази сутрин духаше западният вятър, преминаваха големи ята чучулиги, а чичо Биаджо, нарамил пушката, беше отишъл рано на лозето. Четтина щеше да отиде покъсно, бяха си определили среща близо до къщичката издигната на един хълм в лозето, откъдето можеше удобно да стрелят по чучулигите.

Четтина беше останала вкъщи, за да приготви закуската; обикаляше между трапезарията и кухнята в лек пеньоар и пантофки.

„Свършило е гроздето вкъщи“, каза на Нино, който се приготвяше с пушката си калибър 24 да отиде с чичо Биаджо на лозето. „Трябва да вземем от склада“.

След гроздобера, запазваха от отбраненото грозде провесено на железни обръчи в хладния сумрак на склада, близо до другите обръчи, от които висяха нанизни зелени круши, сложени да зреят.

„Аз ще отида да взема“, каза Нино.

„И аз ще дойда, искам да си избира сама“.

Тръгнаха към склада през малка вратичка, която се отваряше към килерче до кухнята.

Скадът беше потънал в полумрак, едва осветяван от зарешетен прозорец поставен нависоко. От останалите затворени капаци проникваха тънки ивици слънце, които усилваха чувството за тъмнина в огромното помещение изпълнено с рафтове, сложени на различна височина.

Чепките грозде бяха окачени високо над стобора, където се мачкаше гроздето, и сега, след като гроздоберът

беше свършил, преливаше от чували, от все още влажни от ширата снопове рафия, помпи и разни други сечива.

Като се качваха по малките стълбички, преминавайки по ръба на буретата, обгърнати от онзи мирис на ферментирала шира, с който всичко беше пропито, и покрай „приемника“, където беше сложено голямото „дърво за мачкане“ (служеше за окачване на едрия квадратен камък, който с тежестта си мачкаше на пихтия вече смачканото отново и отново грозде до последната капка шира), притискащо зърна и филизи изсъхнало грозде, след последното стъпало, Нино и Четтина стигнаха до ограждението.

Гроздето беше окачено нависоко и за да го стигне, трябваше да се качи на нещо. Четтина взе един голям кош, обърна го и като се опря на раменете на Нино, се качи отгоре; като въртеше обръча с повесените чепки, избра няколко, отдели ги и ги подаде на момчето, а той ги сложи върху един варел наблизко. След това се спусна надолу, като се облягаше върху него; лека-та ѝ роба се беше отворила, допирайки тялото на момчето.

Четтина се озова лице в лице с Нино, той я притисна до себе си, като опря страната си до нейната. Тя се обърна бавно, докато устните ѝ не се озоваха срещу неговите и го целуна лекичко, после, усещайки, че той все още я притиска до себе си, и че беше много развълнуван, го целуна още един път и полека плъзна език между устните му.

Нино се притискаше до нея, а тя галеше косите му, като все още държеше устните му върху своите. Докато с отворена роба, не го привлече върху купа рафия, сложен до торбата със сяра и го накара да я люби.

Високо над тях стояха подредени върху отколешни дървени греди старите керемиди на склада, а от процепите им проникваха утринните струи светлина.

В далечината, от лозето се чуваха изстрелите на чичо Биаджо и на другите стрелци.

„Трябва да отидем до лозето“, промърмори тя и като го отдръпваше от себе си, стана.

Малко след това тръгнаха да пресрещнат чичо Биаджо, недалеч от къщата.

6.

Тази година, по време на циганското лято на Сан Мартино, преминаваха големи ята чучулиги в продължение на няколко дни. Времето се задържаше много хубаво, през нощта ставаше студено, но сутрин слънцето все още топлеше. Лозята наоколо ехтяха от гърмежи.

Малката къща в лозето на чичо Алфио беше една от предпочитаните цели на неговите приятели ловци, които живееха в околностите.

Чичо Биаджо пристигаше пръв; настаняваше се още призори на каменната пейка опряна до къщата, с пушка на коленете.

Чучулигите се задаваха от Калабрия във вълнист полет на гъсти ята; заел позицията нависоко, той успяваше навреме да се разположи добре и да чака; когато прелитаха над главата му или малко встрани, беше лесно да стреля в рояка. При всеки изстрел падаха поне две или три, понякога и повече.

Уцелените птици рухваха с пляскащи крила в лозето, някои бяха все още живи; не беше трудно да се уловят между обезлистените лозници, върху влажната оголена земя; някоя ранена чучулига издигнала се в дълъг, нисък и мъчителен полет, успяваше да намери убежище в далечния гъсталак, където щеше да умре или в редки случай, да се спаси, ако се съвземеше от раната.

Една сутрин се появи Сасà Сантагати. Носеше ловно яке с кожени подсилки, с широки закръглени джобове за зайци, яребици и патици, два патрондаша опасани на кръста и още патрони, пръснати по дъното на тежките джобове. Беше обут с ботуши стегнати от гъсто разположени месингови катарамии под коляното и носеше пушка Гринер калибър 12 на рамо. Русите мустаци се извиваха някак високомерно под козирката на бежаво таке. Преди да стигне до поляната пред къщата, още от черния път даде два из-

стрела, от които паднаха пет чучулиги; събра ги и се приближи до Биаджо и Четтина, проследили стрелбата.

„Чудесен изстрел“, каза Четтина, като му подаде ръка.

„Паднаха от раз“, каза Биаджо. „Патроните ти са първо качество. Откъде ги купи?“

„Обикновено ми ги приготвя Дзакка. Понякога за удоволствие, си ги пълня аз. Тези са си мои.“

Сантагати седна на каменната пейка до Четтина, извади пакет *Мачедония* и запали цигара. Утринният дим от *Златната Марка* докосна приятно ноздрите на Четтина.

В същия момент видяха, че се задава рояк чучулиги; като наближиха къщата, вероятно подплашени, се отклониха вдясно и прелетяха встрани. Чува се два леко приглушени изстрела от пушката на чичо Биаджо и веднага след това, по-острите и сухи от Гринера на Сантагати. Посипа се дъжд от птици и пера отпред и над лозето.

Докато двамата мъже се спуснаха да събират чучулигите, Четтина взе пушката на Сантагати, като преценяваше частите, здравината и красивия, елегантно украсен приклад.

„Искате ли да я пробвате?“ викна отдолу Сантагати. „Стреляйте, стреляйте, заредена е“.

„Ще чакам да минат чучулигите“, извика Четтина, придържайки с ръка пушката.

Двамата мъже се върнаха със събраните птици.

„Осем са“, каза Биаджо, „сигурен съм, че си улучил поне шест. Патроните ми не струват“.

„Ами, по четири на всекиго“, отвърна Сантагати, „даже от моите четири, един ще бъде с почитания за госпожата“.

Пристигна Нино с едноцевка калибър 24.

Четтина още държеше пушката на Сантагати и момчето изпита ревност.

„Хайде стреляйте“, каза Сантагати, „искам да видя колко ще уцелите“.

Полето наоколо беше покрито с изстреляни гилзи: имаше всякакви цветове, жълти, червени, оранжеви, сини, зе-

лени, наред птичи пера и някоя и друга прогоряла тапа. Купчина чучулиги с кафяви пера и окървавени човки стоеше в края на пейката под нежното ноемврийско слънце.

С пушката на колене, Четтина взе една празна гилза останала на пейката и вдъхна с наслада парливото ухание на изстрелян барут, есенно осезание, което харесваше.

Чуваха се далечни гърмежи, знак, че чучулигите приближават. Веднага след това, наистина се появи ято птици някак в безпорядък, с празнини тук там след сполетелите го преди малко изстрели.

„Да оставим само госпожата да стреля“, каза галантно Сантагати, „иначе ще ѝ отнемем удоволствието да види колко е улучила“.

Четтина се спусна през поляната сред празните разноцветни гилзи, насочи пушката и стреля два пъти. Паднаха две чучулиги в лозето.

„Добър изстрел“, каза Сантагати и като се възползва от отсъствието на Биаджо, изтичал да събере птиците, добави: „Днес сте прелестно красива“.

Комплиментът предизвика у Нино, седнал на метър встрани на същата пейка, истинско раздражение. Очевидно този красавец въобще не го слагаше в сметката, понеже го вземаше за някакво момче, което ни най-малко не го притеснява и пред което можеше да се каже всичко; наивен младеж, който може би даже не проумява флирта с Четтина.

„Тази блузка ви стои наистина прекрасно“, продължи бързо Сантагати, „подчертава прелестта на кожата ви, кожа, която може да накара дори светец да загуби ума си...“

Сантагати спря да говори, тъй като се приближаваше Биаджо, понесъл за крачетата двете отстреляни от жена му чучулиги.

Саса Сантагати остана да стреля още няколко часа, а когато съпругът ѝ се отдалечаваше замалко, започваше да прави комплименти на Четтина.

Така мина сутринта; понякога се чуваше печален, самотен изстрел от едноцевката на Нино; понасяше трудно това присъствие и отправените ласкателства без да се съобразяват с него; тревогата му се усилваше, понеже както и онази вечер, докато играеха на томбола, долавяше влечението на лелята към Сасà Сантагати, и че нещата, които ѝ казваше я вълнуваха, пораждаха радост и може би желание да се люби с него.

Използвайки като претекст чучулигите, Сантагати започна да се появява често. Окуражаваше го гостоприемството на Биаджо, а той хранеше към него голяма симпатия и дори известно възхищение, заради дрехите, пушките, кучетата и славата на Сасà като донжуан.

Понякога Сантагати пристигаше с мощната си открита *Алфа Ромео*, която в рамката на *châssis* зад големия осем цилиндров корпус имаше само едно място до това на шофьора. Отзад върху откритите амортизтори бяха прикрепени пейчици и дървени каси, където при нужда можеха да седнат приятели и приятелки; тази изключително бърза кола, очарователна именно защото беше неудобна, жънеше голям успех, преди всичко сред девойките. Онази есен, често забелязваха *Алфата* на Сантагати да прелита мълниеносно през селцата под Етна, сред разветите руси и черни коси на момичета стиснали предпазните въжета, обветрени от скоростта.

Няколко години след смъртта на баща си, Сасà Сантагати се беше оказал собственик на големи парцели лозя, обширна плодова градина, кестенови насаждения, и след като получи наследството, изостави работата си като застраховател и представител на автомобилни фирми, отдавайки се единствено на лек живот. Живееше с майка си, през лятото отиваше заедно с нея в старата им къща сред обширното лозе в Пизано. Тази година и те удължиха лятната си почивка доста след Задушница.

Четтина се беше възхитила на колата и Сасà веднага ѝ предложи да я пробват.

Един следобед Сантагати пристигна с дъждобран и кръгли очила за шофиране. Четтина се беше качила отпред до него, а отзад на скамейките, криво ляво се бяха настанили Биаджо и Нино, който участваше в разходката с неохота и въобще не успяваше да прикрие неприязнта си към Сантагати. Така или иначе, искаше да следи отблизо ходовете на оня неприятен тип.

Колата потегли рязко. Косата на Четтина беше завързана със светлосиньо шалче, краищата му плющяха.

Нино и чичото, останали без дъх от вятъра, стояха вкопчени в дръжките на въжето прикачено за седалките, с риск да бъдат изхвърлени всеки момент на пътя.

Нино гледаше как се къдреха отзад кестенявите ѝ коси под шалчето; тя наддаваше леки писъци от страх и удоволствие, когато Сасà вземаше някои завой с висока скорост и когато форсираше, за да засили възбудата от пътешествието.

„Не мога да карам много бързо“, каза Сасà с разрошени от вятъра мустаци, „заради тях двамата, иначе може да ги изгубя по пътя. Обаче ако отзад няма никой, карам много по-бързо“.

„Искам да опитам веднъж“, каза Четтина.

„Не се ли страхувате?“

„Не, напротив, забавлявам се“.

Чичо Биаджо беше много доволен, че се е потопил в тази атмосфера на скъпи спортни коли, в живота който водеше Сантагати на голям джентълмен без финансови притеснения, и сграбчил въженцето закачено за *châssis*, с барета нахлупена над ушите и присвити от вятъра очи, се навеждаше към него, за да му каже нещо.

„С колко се движим, Сасà?“

„С деветдесет. Мога да вдигна сто и десет, сто и трийсет и повече“.

„Хубав мотор. С колко цилиндъра е?“

„Осем цилиндъра в редица“.

„Колко коня?“

„Сто петдесет и шест *HP*“.

„Същата ли е като на Аскарни за *Голямата Награда на Кремона*, миналата година?“

„Горе долу, но не е толкова мощна. Обаче моторът е същият“.

„Защо си дал малко предварение на искрата?“

„Защото така моторът работи по-добре“.

Биаджо се опияняваше от тези разсъждения, докато Нино оставаше смълчан, прикривайки своята ненавист и презрение.

Когато се връщаха към двора на къщата, Четтина каза:

„Бих искала да пробвам как е на най-високата скорост. Ще направите ли за мен една обиколка без тях?“

„С удоволствие,“ каза Сантагати, „вържете си добре шалчето и сложете тези очила. Винаги имам едни за резерва.“

Извади от металната касетка, закрепена за седалката чифт закръглени очила с гумена лента покрая и ги подаде на Четтина, тя ги сложи и завърза шалчето здраво с два възела.

„Готова съм“, каза тя, като се обърна и насочи поглед към Сасà с усмивка, която според Нино издаваше съгласие.

„Така добре ли съм?“

„Прекрасно“, каза Сантагати.

Биаджо и Нино слязоха.

„Много те моля, Сасà“, каза Биаджо, като сложи ръка на волана, „не искам да остана вдовец“.

Но се виждаше колко е доволен, че е бил в тази кола, че е говорил за нея, че е докосвал кормилото, а и заради това, че съпругата му беше в нея.

„Бъди спокоен. Ще ти я върна невредима“, отговори Сантагати, след което с рязък заден ход обърна Алфата към портата и потегли с рев на пълна газ.

Нино видя как изчезва светлосиньото шалче развято от вятъра.

Седнал под лозницата до склада за грозде, докато Биаджо се беше спрял да гледа как кокошките поглъщат

кашата от трици и кълват гневно главите на съседките си, Нино очакваше с болка завръщането на лелята. Често поглеждаше часовника, струваше му се, че тази обиколка продължава много дълго. Представяше си как Сантагати беше спрял колата в някой страничен селски път, за да докосва и целува Четтина. Дори не беше изключено да се любят в някоя горичка или между кестените близо до пътя. Тези мисли го измъчваха; и въпреки че стрелките на часовника се движеха безкрайно бавно и като че ли стояха на едно и също място, изтеклото време, все пак му се струваше прекалено дълго; виждаше Сантагати прегърнал леля Четтина в някоя изоставена полска къща или даже в колата, с ръце под дрехите ѝ, нейните устни долепени до неговите.

Гледаше чичо Биаджо, как улисан, с блажена усмивка подава на зайците стръкове трева през процеците на мрежата.

Мина един час, колата още я нямаше. Нино все повече се убеждаваше, че Сантагати е завел някъде Четтина, може би в някоя хотелска стая, където точно в този момент се любеха; и сигурно след близостта си със Сасà Сантагати, тя повече нямаше да се интересува от него – едно все още незряло момче.

Сасà всъщност, беше по-подходящ за нея, снажен, богат; освен Алфата имаше и много елегантна открита двуколка и понякога впрягаше един невероятно красив кон със светла грива и бяло около глезените. Без съмнение, Четтина с удоволствие щеше да се качи не само в колата, а и в двуколката.

Отсъствието им вече се проточи прекалено дълго; десет минути, най-много четвърт час беше достатъчен за да изпита скоростта на колата. А вече от половин час ги нямаше. Къде ли бяха отишли?

Нино се дразнеше най-много от равнодушието на чичо Биаджо, като че ли жена му не беше в ръцете на оня тип Сасà Сантагати. Може би приемаше всичко толкова спо-

койно, защото онази вечер на масата за томбола не беше видял уловките на Сантагати и нейното държание.

Най-накрая, след трийсет и пет минути, се чу острият метален рев на Алфата, която прекосяваше портата на лозето; забави плавно, спря пред помещението за грозде и Четтина скочи на земята. Нино сякаш забеляза в нея някакъв безпорядък, като че ли роклята и шалчето ѝ бяха раздърпани.

Попадаха се кичури разрошени коси; струваше му се, че разбира как шалчето е било свалено и сложено отново, а и роклята изглеждаше толкова измачкана, сякаш беше лежала върху нея.

„Направихме невероятна обиколка“, каза Четтина, като развърза възела и разпусна светло кестенявите си разрошени коси. „Вдигнахме почти сто и четирсет. Каква прелест е тази кола!“

„Тя не се страхуваше и затова вдигнах малко скоростта“, каза скромно Сантагати.

„Стигнахме до Катания“, каза тя, „след това по шосето Примосоле. Върнахме се през Николози. Колко време ни отне? Направо никакво.“

Нино следеше внимателно движенията и погледа ѝ, стори му се, че сега се държеше със Сантагати различно, не както на тръгване, а някак по-сериозно, сякаш нещо се беше случило между тях.

Може би, помисли си Нино, той е искал да я прегърне, а тя не му е позволила; може би заради това се бяха скарали. Вкопчи се отчаяно в тази мисъл, без обаче да си вярва особено; все пак в противен случай щеше прекалено много да страда при мисълта, че е позволила Сантагати да я целува, докосва или нещо дори още по-лошо.

Цяла вечер не успя да остане насаме с леля Четтина. Наоколо винаги имаше хора; освен това чичо Биаджо стоеше до нея през цялото време и дори я държеше под ръка.

На другата сутрин Нино я пресрещна по пътя към лозето, беше тръгнала на разходка към горичката. Застана

до нея, стараяше се да си придаде възможно най-спокойния вид, но вътрешно го терзаеха какви ли не съмнения около излета от предишния ден.

Четтина изглеждаше малко разсеяна, усмихна му се и го погали леко по лицето, но мислеше за друго.

„Днес не прелитат чучулиги“, каза тя, сякаш потънала в далечни мисли.

Нино реши, че открива в това изречение нотка на съжаление, защото ако чучулигите не прелитаха, Сантагати нямаше да има никакво оправдание да се появи отново, след като предишния ден беше останал няколко часа и я беше завел с колата на дълга разходка. И затова съжеляваше, че няма да види Сантагати.

„Сантагати ще дойде ли и днес?“ попита той с безразличен тон.

„Не знам. Не вярвам“, каза лелята.

„Няма ли да дойде и да те заведе пак на разходка с колата?“

„Защо трябва да ме води пак? Вчера се разходихме. Толкова.“

„Хареса ли ти вчера екскурзията?“

„Беше много хубаво. Но духаше много силно.“

„Спряхте ли някъде?“

„Да, замалко във ВиAGRанде.“

„И къде?“

„В Урна, за по едно кафе“.

„А през полето?“

„Веднъж, да изпушим по една цигара“.

„Сантагати ухажваше ли те?“

„Защо трябва да ме ухажва? Приказвахме си“.

„Той винаги те ухажва“.

„Глупости. Заная се. Не ме е ухажвал“.

„Сигурно се е опитал да те прегърне“.

„Но защо? Въобще не ме е докоснал“.

„Винаги така прави. Сигурно се е опитал да те целуне“.

„И през ум не му е минало“.

„Въобще ли не сте ли слизали от колата?“

„Защо искаш да знаеш всички тези излишни подробности? Не си спомням да сме слизали“.

„Как е възможно да не помниш? Ако сте слизали, трябва да си спомняш.“

„Може и да сме слезли. Подлагаш ме на истински разпит. Даже в полицията не правят така“.

Четтина се усмихна и го погали по косата.

„Ревнуваш ли?“, попита гальовно, „ревнуваш от Сасà, нали?“

„Не ревнувам“, каза Нино, а после с глас задавен от сълзи добави: „Неприятно ми е, когато те виждам с други“.

„Не трябва да ти е неприятно, защото не е станало нищо лошо. Освен това кои са тези *други*?“

„Аз страдам, когато други те докосват.“

„Ама кой ме докосва? Бъди спокоен, никой не ме докосва; и не ми е приятно да говориш така“.

„Не е вярно, че никой не те докосва. Чичо Биаджо...“

„Но той е мой съпруг. Представи си, даже и мъжът ми да не ме докосва.“

„Ти спиш с него“.

„Какви приказки. Не би трябвало да говориш подобни неща на твоята възраст. И естествено, трябва да знаеш, че когато двама души са съпруг и съпруга, няма нищо лошо в това, че спят заедно“.

„Но аз страдам“, каза Нино, защото болката му даваше смелост да изрече всичко това.

„Защо страдаш? Какво би искал да се случи?“

„Бих искал да не се доближаваш до който и да е мъж“.

„Виж ти какви претенции. Само с тебе ли трябва да се срещам?“, каза нежно, поласкана и малко изплашена, като хвана Нино под ръка. „Това ли искаш?“

Останал без дъх, Нино не можа да отговори, а само кимна с глава.

„Това е невъзможно“, отговори Четтина убедително, както се прави с малките деца, когато се възпитават, „не си ли даваш сметка, че не е възможно?“

„Много ми стана неприятно, че тръгна вчера с колата на Сантагати“.

„Но Сасà е приятел, в това няма нищо лошо“.

„Не е вярно, много време ви нямаше“.

„Колкото да се разходим“.

„Сантагати ти харесва“.

„Не ми харесва, вече ти казах“.

„Ако позволиш на Сантагати да те целуне и аз разбера, ще се махна от къщи и никой няма да ме види повече“, каза Нино, гласът му трепереше.

„И къде ще отидеш?“

„Не знам, но говоря сериозно. Нищо повече няма да се чуе за мене. Даже майка ми няма нищо да знае.“

„Аз няма да позволя никой да ме целува, това е сигурно. Обаче ти не бива дори на шега да говориш такива глупости. Не забравяй, че си на седемнайсет години“.

След малко Нино каза:

„Не можеш повече да ме понасяш“.

„Как може да ти дойде наум такова нещо?“

„Чувствам го. Не е ли вярно, че се дразниш когато те приближа?“

„Изобщо не е вярно“, каза тя, като му стисна ръката, „аз те обичам и ми е приятно да бъдем заедно. Не си втълпявай такива несериозни работи“.

„Искам да съм непрекъснато до теб. По цял ден мисля само за това“.

„За какво си мислиш?“

„За теб. Другите не мога да ги понасям. Искам да спя с теб.“

„Не трябва да мислиш за тези неща. Не е възможно да спиш с мене. Трябва да се разсееш, да се забавляваш с приятели.“

„А ти с кого ще бъдеш, докато аз съм с моите приятели?“

„Като всички хора, ще си бъда вкъщи, ще се разхождам с чичо ти, с майка ти“.

„И със Сантагати.“

„Сантагати изобщо не е важен. Втъпяваш си. Ще живеем като всички останали, а после ще се видим.“

„Кога ще се видим?“

„Когато е възможно. Но не бива да си все след мен, иначе кой знае другите какво ще си помислят.“

След малко Нино каза:

„Нали няма да се ядосаш ако те попитам нещо?“

„Не. Може да ме попиташ.“

„Беше ли със Сантагати както с мен онази вечер в твоята стая?“

Четтина измъкна ръката си от ръката на Нино и му разроши косата.

„Ти си невъзпитано момче. Никога не се говори за тези неща. Разбра ли?“ и след малко, с тон, с който би се обърнала към истински зрял любовник, добави: „Как може да си помислиш, че съм била със Сантагати?“

„Ами тогава, защо с мен?“

„Това няма нищо общо. Значи с всеки съм готова да отида, така ли? Казах ти, никога не се говори за тези неща. Ако продължаваш, няма повече да ти позволя да се доближиш до мене.“

„Няма да продължавам. Ще ми позволиш ли да бъда пак с теб?“

„Не знам. Ядоса ме с тия приказки.“

„Кога ще ми позволиш да бъда пак с теб?“, попита Нино малко уплашен.

„Мълчи. Ако продължаваш да говориш, няма да ти позволя никога повече.“

„Сега имам желание да сме заедно.“

„Сега не може. Успокой се.“

„Защо да не може? Да идем в горичката.“

„Толкова ли много искаш?“ попита нежно, като смени за момент тона.

„До полуда.“

„Обаче е невъзможно, така че трябва да се успокоиш,“ заключи Четтина и гласът ѝ отново стана властен.

В края на пътя забелязаха чичо Биаджо, който тръгна към тях с широки крачки.

„Времето ще се разваля,“ каза Биаджо, когато се приближи.

„Още ми се струва хубаво,“ каза Четтина, „по какво познаваш?“

„По лявото ми рамо, там където го бях счупил. Когато ме боли винаги е така, не минават три четири дни и времето се разваля.“

„Дано този път да грешиш. Много е приятно тук“.

„Сега вече,“ каза Биаджо, „наистина си тръгваме, другата седмица трябва да се върнем в Катания. Тази година останахме повече от обикновено, но беше чудесно.“

„Беше най-хубавото летуване през последните години. От дете не помня такъв сезон.“ каза Четтина.

Бяха стигнали горичката. Между лъскавите дъбови листа подскачаха врачета; върху земята и изникналите тук там скали беше поникнала нова растителност, подхранвана от леките следобедни дъждове паднали през изминалите дни.

„Сигурно има гъби в кестеновата горичка,“ каза Четтина.

„Трябва да отидем тия дни.“

„Няма да си тръгна ако поне веднъж не отида да си набера гъби.“

„Добре, ще отидем преди да се приберем,“ каза чичо Биаджо.

7.

Нино загуби окончателно разсъдък. Вървеше по цял ден след Четтина, а ако не можеше да бъде около нея, я наблюдаваше отдалеко.

Още повече, че присъствието на Сантагати, който след разходката с колата идваше често, го изнервяше и изпълваше с подозрения.

Тя забеляза преданата, прекомерна настойчивост на момчето и се притесни да не би да направи впечатление и на останалите. Опита се да го отдалечи малко от себе си, но така само засилваше желанието на Нино – вече не можеше да се преструва и да крие мъката си, когато лелята го отбягваше.

Един ден, заради едно следобедно представление на *Бохеми*, а и заради предоставената на чичото лежа, Четтина, съпругът, Нино и майка му се отправиха към Катания и Театро Массимо.

Пристигнаха с автобуса в три, до началото на представлението оставаха още три часа. Леля Четтина искаше първо да си отиде къщи и да се преоблече; независимо че ставаше дума за обикновено следобедно представление, държеше да си сложи по-хубава рокля, а не онази която носеше навън.

Започнаха да спорят със сестра ѝ, тя твърдеше, че роклята беше подходяща за случая и че ѝ стоеше много добре.

„Съгласна съм“, каза Четтина, „предпочитам я, разбира се, пред другата. Но тази рокля има къпка на лакътя. Колкото и да е обикновено, това все пак е представление в Театро Массимо. Не може да отидем раздърпани или със закърпени рокли.“

Този довод убеди сестрата и съпруга; тръгнаха към дома им на пиацца дел Кармине до църквата.

Чичото отвори с няколко ключа двете ключалки и ка-

тинара; влязоха в мрачната къща с мирис на застояло и мухъл.

Открехна едва едва един транспарант: все още лятната светлина от пиацца дел Кармине, се процеди през прашните прозорци в салона с канапетата и фотьойлите покрити със стари, излезли от употреба чаршафи.

Стаите имаха онзи подтискащ вид на градските къщи, останали задълго затворени по време на почивката. Всяка мебел, покривка или друг предмет, говореха за съжалението от завръщането в града след щастливото време в провинцията. Градските мебели, тапицираните диванчета, претенциозните декоративни фигурки върху мраморните поставки в салона, гардеробите с огледала, всички предмети с претенция за определено положение, стяха гърлото и навяваха тъга за грубата простота на провинциалните мебели, за радостта да отвориш прозореца към лозето до кестена, изправил свежа корона в утринния въздух. Докато тук, капациите се отварят и се ширва тъжната виа Гротте Бианке или балконите на къщите отсреща в пресечката, с провесените от прислужниците кърпи на телта, завързана за кухненските парапети; освен това от тези стаи, хората тръгваха към учреждения, общини, училища, регистрационни и ипотечни служби, а не към свежите поляни, да се целят в гургулиците или към кестеновите горички за да берат гъби.

Нино следваше майка си и леля си, които вървяха напред, отворили някакви данъчни формуляри и си мислеше, че летуването скоро щеше да свърши, училището вече беше започнало; за да се порадва на още някой ден извън града, се беше престорил на болен с помощта на майка си; обаче много скоро трябваше да се яви в лиця Спедалиери, който неговите съученици вече от няколко седмици посещаваха; трябваше да се върне в онази толкова тягостна, особено през първите дни, училищна атмосфера; после се свикваше, но отначало на човек му идваше да заплаче от отчаяние.

Леля Четтина щеше да се върне в онази недостъпна за него къща; всъщност за толкова години, беше ходил там не повече от два или три пъти, а и нямаше никакви разумни причини да се отбива.

Докато двете жени отиваха да търсят роклята в спалнята, чичо Биаджо се беше усамотил в кабинета си, за да прегледа намерените под вратата сметки за газ и ток.

Минаха през трапезарията. В горната част на двата поставени един срещу друг бюфета, през чиито стъкла се виждаха инкрустирани със злато чинии, бокали, гарафи, купи и големи чаени чаши във формата на пресечени цилиндри, се подаваха, изваяни от дърво в естествена големина, две лисичи глави. На поставката, под висока елегантна масичка, която поддържаше грамофона с фуния, имаше лампа, представляваща миниатюрен порцеланов Бакхус възседнал буре. Върху обсипаната с гроздове глава на Бакхус беше гнездото за крушката.

През отворената врата се виждаше кабинетът, където седеше чичото, зад подплатеното отгоре с тъмносин плат бюро, върху което имаше бронзова мастилница с два коня възседнати от ездачите им препуснали в галоп. На стената зад писалището стоеше окачена в рамка, цялата пожълтяла, дипломата му по право; не беше послужила за нищо, тъй като търгуваше с месни консерви, за да се издържа.

От близката виа Гротте Бианке долиташе дрезгавият глас на някакъв продавач на фикидиндия, а в застиналия следобеден задух, се чу провлачения ленив вик на купувача на коси и стари обувки: „*Scarpi vecchi accattu. A cu` avi capiddi, cci dugnu `i picciuli*“. („Стари обуца купувам. Който ми даде коси ще му дам пари.“).

Гласовете на уличните търговци, заглъхващи в мекия, все още летен следобед.

Нино добре познаваше виковете на амбулантните търговци от Катания, които достигаха до къщите през лятото или когато хората се връщаха в града за поправителните изпити, вместо точно по това време да са още в провин-

цията: гласове проникващи в неподвижния следобеден въздух през зелените прегради на спуснатите жалози, неразгадаеми понякога викове, които продаваха или купуваха загадъчна стока и отекваха по стаите, изпълвайки ги със слабо приглушено ехо, витаещо около старите мебели в мрачния салон, около трептящата тюлена мрежа против комари, под която спеше майката, в кухнята пропита от свойствената ѝ миризма на нарязани зеленчуци и сапун от дървесна пепел със спуснатите сенници зад завесата пред вратата, докато мисълта му препускаше надалеч сред дърветата и лозята около Дзаферана, буйни през този сезон, изпълнени с есенни ухания и плясък на крила, или литваше към едно тринайсетгодишно момиче застанало в полумрака на малката си стая, с шноли от костенурка в косите, и което по-късно щеше да тръгне по виа Етнеа, озарено от октомврийските лъчи и може би щеше да му се усмихне, когато го види.

В тези часове, сякаш градът се отпускаше в леност, която нежно преминаваше през тялото му и го държеше в някакъв унес, без обаче да го приспива, докато мислите продължаваха да препускат.

Понякога тези викове с протяжната си напевност разсейваха напрежението от следобедите, изпълнени с образите на момичета зърнати сутринта край морето, на улицата или появили се като спомен от минали срещи, изостряха пробудените му юношески сетива и го отклоняваха от учебниците подвързани от майка му с цветна хартия, довеждайки го понякога до крайна, засилена от самотата на момента възбуда и от онова тревожно чувство на гнетящо затишие, когато всичко изглеждаше възможно.

В този час улиците на Катания бяха почти празни, защото много хора още бяха в провинцията, а останалите в града се бяха прибрали къщи. Виа Етнеа се спускаше безлюдна от Борго, минаваше пред Вилла Беллини, покрай голямата метална ограда, зад която цъфтяха едри магнолии, пред статуята на Гарибалди, увит в бронзовата си пе-

релина нагрята от слънцето, с поглед отправен към пиацца Дуомо и морската арка; много малко бяха и хората по масите в кафенетата.

Всеобхватна тишина, едва нарушавана от случайни звуци от колелата на фйтон по плочите от вулканичен камък или от някаква подритната ламарина, цареше над останалата наполовина в сянка виа Умберто, над виа Каронда с притворилите врати дюкяни на столарите и продавачите на плодове. Дори в пренаселения квартал Сан Берилло делло Спирито Санто и виа Гамбино зад пиацца Беллини с пържилните, продавачите на зеленчуци, продавачите на риба, обгърнати от миризма на морски таралежи, миди, пърженки, варени полипи, сирена и зеле, си позволяваха малко отдиш.

Катания със своите изкушения, мисълта за някоя съученичка, чиито рамене съвсем лекичко беше докоснал докато тя седеше отпред на чина в час по история, Катания със своите сурови граждански задължения, болезнената мисъл за майка му, която спеше с чичо Кончетто, страхът, че ще го скъсат на изпита и ще разберат за отсъствията, Катания с дребните си тревоги, беше задрямала в тези часове пронизани от виковете на случаен амбулантен търговец, избрал спокойствието на следобед, така че да го чуят по-добре. Тези викове, изпълващи стаите на леля Четтина, както и тя самата, пристъпваща пред него в безлюдната къща, пробуждаха младежката му чувствителност и го караха отново да преживява спомените, особено за най-тежките и неприятни неща от града, и преди всичко мисълта, че с края на летуването щеше стане много трудно да вижда леля Четтина.

„Колко е тъжно да се върнеш в тази къща“, каза Четтина, „вече не мога да я понасям.“

„След летуването всеки път е така“, каза сестра ѝ. „После се свиква.“

„Всяка година по това време ми се струва, че не е възможно да се върна“, каза Четтина, „ако можех щях да стоя цяла година в провинцията.“

Нино я следваше безмълвно, тази къща му беше развалила настроението. Седна на един малък диван до вратата на спалнята. Оттам я виждаше; беше отворила гардероба с огледалото и беше извадила една рокля, спорейки със сестра си.

След това Четтина свали роклята си и остана по комбинезон.

„А, ето,“ каза, „да си сложа друг чифт чорапи.“

Седна на една малка табуратка, свали си чорапите, остана за малко с открити колене и крака докато вадеше от един плик другите чорапи в светлосив тон.

„Тези ми се струват по-подходящи,“ каза; започна да ги слага бавно, като протягаше всеки път крака си напред и плъзгаше отгоре длани, за да се опънат по-добре.

От дивана Нино виждаше бедрата ѝ до горе. Мисълта му се връщаше на моментите, когато се бяха любили и когато тя цялата се беше отворила, за да го приеме в себе си.

И сега, когато я виждаше в тази градска къща се ужаси, че вече няма да може да бъде с нея както в лятната къща и в склада, прииска му се да заплаче от отчаяние, почувства, че без нея повече няма да може да живее.

Четтина се беше изправила, пристъпваше в лекия си комбинезон обгръщаш тялото ѝ, в същото време говореше със сестра си, седнала в ъгъла на спалнята, откъдето Нино не я виждаше.

Четтина сложи роклята през главата, като вдигна ръце нагоре; при това движение комбинезонът се повдигна и откри плътните колене в светлосиви чорапи.

Нино я гледаше, докато тя откриваше с тези интимни движения ту раменете, ту мишниците, ту натежалите си, познати бедра; мислеше, че това тяло му принадлежи, струваше му се, че усеща топлината и уханието му. От онзи ден, когато се бяха любили в склада, след като го беше привлякла върху купчината с рафия, повече не бяха имали никаква интимност, дори повече не я видя да се съб-

лича или да си смъква чорапите, както стана онази вечер в стаята в Дзафферана.

И докато я гледаше сега в тази безлюдна къща, която толкова жестоко навяваше мисли за близкия край на отдиha в провинцията, докато я гледаше толкова нежна, разсъблечена, да говори със сестра си, откривайки когато се усмихне онова предизвикателно зъбче, изскочило пред другите, обгърната от атмосферата на Катания, изпита отчаян копнеж към нея, сякаш нейното същество му принадлежеше и щеше да му бъде брутално отнето.

„За какво си се замислил с тази тъжна физиономия?“ го попита лелята с усмивка.

Нино се сепна.

„Нямам тъжна физиономия,“ отговори, като направи усилие да се усмихне.

Тогава заключиха вратата след многобройни превъртания на ключа, сложиха обратно големия катинар и излязоха, но въпреки това оставаше много време до началото на представлението в Театро Массимо.

Прекосяха плаццата дел Кармине покрита с листа от зеле и зеленчуци от пазара сутринта, поеа по виа Пачини с плочи от лава още нагрети от слънцето през деня. И въпреки че беше почти средата на ноември, времето в Катания оставаше все още топло както през лятото, срещаха се хора по къс ръкав.

За да залъжат времето, чичото ги заведе да хапнат сладолед в Бирерия Свицера. Седнали на една масичка на тротоара, докато си ядяха сладоледа, гледаха как хората минават по виа Етнеа; младежи по ризи и възрастни господи с трептящи финни жилетки от черен кашмир, сякаш лятото тепърва трябваше да започне.

Леля Четтина беше облякла светла, по-скоро къса рокля; когато седна, коленете и се откриха. Седнал до нея, Нино беше обзет от сладкото раздиращо желание да ги помилва като обезумял, сред тягостната атмосфера на Катания, където усещаше че я губи.

Четтина също чувстваше унието на все още горещия град, а щеше да бъде толкова хубаво да останат сред природата.

„Цяло щастие е да се порадваме на още малко време в провинцията,“ каза лелята. „Как ме натъжава Катания в ден като този.“

После тръгнаха пеша към театъра. Прекосяха виа Етнеа, беше вече оживена, пресякоха Порта ди Ачи с паметника на Беллини седнал в стола савонарола, с два гълъба кацнали на ръцете и един върху главата.

Лелята и майка му се спираха пред витрините, а Нино и чичото ги чакаха малко встрани.

Минаха през изхода към виа Монтесано пред църквата на Миноритите. Нино си спомни следобеда в малкия салон на онази къща, когато тя се беше допирала до коляното му. Сега, след всичко станало, имаше абсолютното доказателство, че наистина се беше възбудила и нарочно се беше отпуснала върху него; тази мисъл изостри някогашното му желание и го накара да мисли за нея, тръгнала с женствена походка напред с майка му и спирайки за малко пред витрините, като за нещо свое, като за тяло, което му принадлежи, и което би любил още много пъти, цял живот.

При Куатро Канти поеа по виа Линколн. Пред магазина на ъгъла, майка му се спря да погледне юношеските ризи с намалени цени. Повикаха го и Нино намери една по свой вкус, на сини и бели черти. Леля Четтина хареса много ризата. Всички заедно влязоха да я купят, а чичото ги караше да бързат – приближаваше началото на представлението.

Прекосяха виа Линколн, малко пуста, потънала в следобедната светлина, стигнаха до висящата градина на палаццо Манганелли, завиха по виа Микеле Раписарди и най-накрая стигнаха до Театро Массимо.

Хората вече се тълпяха пред входовете. Някои пристигаха с файтони сред чаткане на конските копита върху

плочите от вулканичен камък. Имаше семейства с деца на всякаква възраст, водеха дори кърмачета.

Малката ложка се намираще на трети ред леко встрани; двете жени с момчето между тях, седнаха до парапета, а чичо Биаджо седна зад тях; всъщност, чичото не беше запален толкова по музиката и често излизаше да пуши в коридора или се приютяваше зад ложата да подремне.

Нино стоеше с поглед неотклонно прикован в лелята, макар че тя беше много близо до него и усещаше коленете ѝ до крака си. През последните три дни след разговора им в лозето, беше търсил няколко пъти начин да остане насаме с нея, но не беше успял. Обикновените препятствия се увеличиха и с пристигането на Сантагати, който с всепоглъщащото си присъствие затрудни още повече нещата.

Когато светлините за начало на представлението угаснаха, лелята седна по-удобно на стола, за да вижда по-добре. Нино почувства как коленете ѝ се опират по-плътнo до крака му; сложи ръка върху бедрото ѝ, като го притисна; Четтина внимателно я отмести. След малко Нино отново я помилва, притисна я по-силно и Четтина почувства, възбудата му. И тогава, осъзнала колко е развълнуван, донякъде от страх другите да не забележат, а донякъде, възбудена и тя от неговото желание, започна бавно да го гали по крака и слабините, докато го доведе до наслада, след което го успокои, докато съпругът, седнал отзад, държеше ръка на рамото ѝ.

Тази вечер Четтина реши да сложи край на връзката с племенника; импулсивността и поривите на момчето започваха да я плашат.

8.

Настъпиха последните дни от летуването. В къщата бяха останали само Четтина, съпругът, Нино, майка му и чичото с двете възрастни камериерки.

Беше четвъртък, 14 ноември. Заминаването на Четтина и мъжа ѝ беше определено за идната неделя. Нино и майка му трябваше да тръгнат в понеделник сутринта.

Времето, независимо от прогнозите на Биаджо се задържаеше все така хубаво и беше много приятно да се разходиш из лозето под все още топлото слънце.

Сутринта дойде изполичарят с кошница гъби набрани в кестеновата горичка; под тънък слой папрат, се показваха сърнели и манатарки покрити с останала по тях капчици роса.

„Каква прелест,“ каза Четтина, „утре и аз искам да отида да си набера.“

Всяка година първите гъби навяваха малко тъга, защото предизвестяваха скорошния край на лятото. Когато видя, че майка му беше извадила куфарите и започна да ги подрежда, Нино усети как някаква буца стяга гърлото му при мисълта, че денят за тръгване приближава, че всички ще се приберат по домовете си в Катания, и че ще стане много трудно да се среща с леля Четтина.

Когато я настигна случайно в лозето я попита:

„Като се върнем в Катания ще мога ли да те виждам?“

„Естествено. Защо да не можеш да ме виждаш?“

„Ще живеем далеко един от друг, в две различни къщи.“

„Какво от това? Така или иначе ще се случи да се видим.“

„А аз как ще разбера кога ще мога да те видя?“

„Ще ме виждаш. Ще идвам у вас, ще се срещаме при приятели.“

„А ще мога ли да идвам у вас?“

„Разбира се. Както винаги, ще идваш с майка ти.“
 „Обаче сами няма да можем повече да се виждаме, нали?“
 „Може да се случи. Естествено, няма да е всеки ден.“
 „Много искам да те виждам насаме.“
 „В Катания няма да бъде толкова лесно. Трябва да го имаш предвид. Трябва да го разбереш.“
 „Обещавах ли да се виждаме?“
 „Разбира се. Ти обаче в това време излизай с приятелите си, ходи на училище, а после ще се виждаме.“
 „Нямам търпение да бъда с теб.“
 „Сега не бива да мислиш за това, разбра ли?“, каза Четтина, като го погали с ръка по бузата. „Когато е възможно, пак ще бъдем заедно.“
 „Какво да направя за да не мисля?“
 „Ще се разсейваш. Излизай с приятели и с момичета на твоята възраст.“
 „Момичетата въобще не ми харесват. Само ти ми харесваш.“
 „Аз съм стара.“
 „Не си стара. На двайсет и осем години си.“
 „За тебе съм стара и освен това имам съпруг.“
 „Ами защо тогава беше с мене щом не ме харесваш?“
 „Кой ти каза, че не съм те харесвала? Сега обаче не бива да мислиш непрекъснато за тези неща и вече ти казах, че не се говори за това.“
 „Аз пък си мисля за това през целия ден.“
 „Грешиш много. Не бива.“
 „Тогава защо го направихме?“
 Лелята се поколеба за миг.
 „Онази вечер бях пила... и освен това чувствах колко силно ме желаш...“ добави набързо.
 „И онзи път в склада ли? Значи няма повече да го правим, така ли?“
 „Сега ме чуй,“ каза Четтина, сменяйки разко тона, като го хвана за ръката, „трябва да се държиш като мъж. Един

мъж не приказва такива глупости и не задава въпроси като малко момченце.“
 „Какво трябва да направя? Ти ми кажи.“
 „Трябва да постъпваш като възрастен и най-вече не трябва да допускаш някой да разбере. Ако ми вървиш по петите с поглед на пребито куче, ще разберат всички. Дръж се както преди, не ми стой все залепен до полите, излизай по-често сам. Ако правиш така“, добави след малко, „ще бъда с теб, както ти искаш. Ще стане дори по-лесно, защото никой няма нищо да подозира. Разбра ли?“
 „Ще правя каквото искаш. Ако съм сигурен, че не си се отегчила от мен и с години ще чакам; никой нищо няма да заподозре“ каза Нино, доволен че се отнасяха с него като с истински любовник.
 Останаха известно време така, без да кажат нищо.
 „Ще бъдем ли заедно още един път преди да си тръгнем?“ попита Нино след малко.
 Лелята кимна, хвана го подръка и се притисна до него; заедно тръгнаха през терасовидните оголени лозя.
 На следващия ден чичо Биаджо излезе сутринта рано, за да се срещне с пристигналия ненадейно в Катания директор на фирмата за месни консерви, за която работеше; щеше да се прибере следобед с дилижанса.
 Към девет Четтина вече беше на лозето. Спазвайки обещанието си от предишния ден, Нино не тръгна след нея, не искаше да си помисли, че я преследва. Но от площадката на цистерната под големия рожков, отдалеко, откъдето се виждаше цялото лозе, не я изпускаше от поглед.
 По-късно видя Саса Сантагати с пушка на рамо да влиза през една странична малка порта водеща към пресъхналия ручей; видя го как пресича лозето и се приближава към лелята; заедно продължиха да се разхождат.
 Нино ги следваше с поглед, очакваше след малко да се върнат и дори да тръгнат към полето пред къщата за да стрелят; ето, прелиташе ято гургулици. Но Сантагати и

лелята продължиха бавно, като прекосиха цялото лозе; и там, вместо да се върнат, навлязоха в кестеновата горичка.

Нино различаваше главите им, цевите от пушката на Сантагати и жълтата ѝ блузка още известно време, сред първите дървета; след това вече не ги виждаше.

Почака още малко да се върнат; но двамата явно продължаваха разходката си между кестените или бяха седнали да си побъбрят до дънера на някое дърво.

Облегнат на зида заграждащ площадката на цистерната, между две глинени саксии с цъфнал босилек и вече почти изсъхнал храст пълзящи рози, Нино гледаше втрещено към горичката, която отново се беше затворила зад Четтина и Сантагати.

Остър гняв се разпалваше в гърдите му, обземаше го желание да заплаче отчаяно – тази разходка в гората нямаше никакво оправдание, отгоре на всичко приличаше на уговорена среща, точно когато чичо Биаджо го нямаше.

Защо наистина Саса Сантагати не беше влязъл от централната порта както винаги, а беше предпочел малката, срещу стръмния, пълен с камънаци хълм, за да прекоси след това прашното, неравно и оградено със зидове лозе, вместо далеч по-удобната ливада?

Колкото и да се мъчеше да оправдае това непозволено нахлуване, така и не успяваше да намери истинско оправдание.

Може би Сантагати се беше спуснал от склона по следите на някаква рядка птица или заек и озовал се там, беше предпочел да влезе през портичката, която след гроздобера не се заключваше с катинар и можеше да се отвори като се дръпне резето.

Възможно беше да е така, но Нино чувстваше, колко малко вероятно изглежда такова предположение. Дори ако допуснеше тази възможност, че Сантагати се беше спуснал по хълма заради лова, защо тогава, вече тръгнал

през лозето и пресрещнал лелята, вместо да поемат към къщата бяха навлезли в горичката и се бяха отказали да стрелят по гургулиците, прелитащи на ята точно тази сутрин.

И наистина, Нино забеляза, че докато Сантагати и леля Четтина вървяха по пътеката, две или три ята гургулици прелетяха над тях, а Сантагати не свали пушката от рамото си. А може би, като е видял че е сама, Сантагати с неговите приказки я беше завлякал в горичката за да я ухажда, а тя от слабост или ленност, без задни мисли го беше последвала, готова да се възпротиви ако се опиташе да я прегърне. Но и тази възможност, която Нино се мъчеше да оправдае пред себе си, не беше много убедителна и момчето го разбираше. Защо Четтина така безропотно следваше Сантагати ако не и беше приятно или нямаше желание да е с него в кестеновата горичка? Можеше спокойно да продължи разходката към къщата, насърчавайки и Сантагати да стреля по гургулиците, прелитащи на гъсти ята над главите им; даже гургулиците можеха да бъдат чудесен повод да охлади огъня на омразния любовчия.

И така, времето минаваше, а те не излизаха от горичката. На Нино му се струваше, че са вътре цяла вечност.

Мина му през ума да тръгне да ги търси. Обаче след разговора предишния ден, тя щеше да остане с впечатлението, че я следи; а това несъмнено щеше да я ядоса. Беше казала и беше повторила ясно, че съмненията му спрямо Сантагати са абсурдни, и че между нея и Саса няма нищо друго, освен обикновено приятелство. Да се почувства преследвана след тези уверения, можеше да я тласне дотам, да реши да сложи край на всичко между тях, както вече го беше заплашила.

Нино остана още малко на площадката пред цистерната, с очи впити в ливадата, простряла се до горичката; точно оттам трябваше да излязат. Разсъдъкът продължаваше да действа като тих, но много точен механизъм: Четтина и Сант-

агати за първи път излизаха да се разхождат така, досега никога не бяха ходили заедно в кестеновата горичка, а ето, бяха отишли точно в деня, когато чичо Биаджо отсъстваше.

Ако ставаше въпрос за една невинна разходка, можеха да отидат с Биаджо, а не да изчакат да замине; още повече, през тези последни десет дни с голямо удоволствие щеше да отиде в горичката или където и да е, не беше там единствено в този ден, за няколко часа; и те точно тогава, през тези няколко часа...

Тези размишления сякаш караха света около него да замре. В един миг, при мисълта, че Четтина може би е в обятията на Сантагати, не издържа; внезапно реши да тръгне към кестенака, без да го забележат; щеше да влезе от страната на горичката, където гъстата растителност на фикидиндия, на трънаци и дъбрава се смесваше с първите кестенови дървета; ако влезеше оттам, нямаше да могат да го видят.

С няколко скока се спусна към лозето и се затича; като избягваше ливадата, прекоси дълъг просек между лозята, прескачаше зидовете на терасите, чупеше клонаци и вейки препречващи пътя му, докато достигна до непроходим горски шубрак, изкачи се по една скала и оттам, с раздранни от тръните панталони и крака, навлезе в най-гъстата част на кестеновата гора.

Тук природата стоеше непокътната; в този участък дърветата бяха на повече от двайсет години и на възраст да бъдат отсечени; гъсто вплетените им една в друга корони, образуваха нещо като висока и доста сенчеста колонида. Оттам се виждаше останалата, наскоро орязана, по-млада и по-рядка част от кестеновата горичка, където проникваше на снопове слънчева светлина, слабо осветяваща ниската горска растителност.

Скрит зад едър дънер, по който още се забелязваха следи от ударите на брадва, съборила преди някоя и друга година голямото кестеново дърво, Нино започна да се оглежда.

Сред стройни стъбла, кестеновата горичка се разстилаше в пълна тишина; от време на време, неочаквано се разнасяше недалеч птича песен, игрив крясък на вранче, скокнало между най-високите клони, приглушеният звук от падането на някоя откъснала се бодлива кестенова черупка и тупнала на земята, покрита с изгнили листа; тези звуци засилваха самотата и тишината на кестенака пропит от есенната влага.

Нино се оглеждаше: от края на ливадата и началото на горичката, където ги беше видял да влизат, докъдето му стигаше погледът. Никъде не се виждаше жива душа. Надаваше ухо да долови някакви гласове, но не се чуваше нищо друго освен самотните приглушени звуци от безлюдната гора, шумоленето на листата или едва доловимата птича песен откъм лозята, придружени от някой далечен изстрел.

Сърцето му биеше до полуда, сякаш леките му настойчиви удари отекваха в тишината наоколо. Къде ли бяха отишли? Може би бяха навлезли още по-дълбоко в горичката. Излезе от скривалището си и тръгна между дърветата, като от време на време спираше, за да се послуша.

Стигна до едно възвишение, от което се виждаше още по-надалеко в кестенака; оттук също не се забелязваше нищо. Тръгна по-бързо, вече не мислеше да се крие. Обзет от нетърпение да ги открие, неусетно се затича.

В бързината, няколко пъти се спъна и стъпка две прекрасни, големи и крехки сърнелки, които иначе щеше да откъсне с удоволствие и най-голямо старание. В мъчителния си устрем, забелязваше полуотворени бодливи черупки, от чиито цепнатини се показваха хубави лъскави кестени и ароматни гъби, изпречили се пред него. Докато прескачаше два дънера забеляза, между сухите леста една шуплеста гъба, беше *овчи крак*, от най-гърсените – разкъса я с яростен ритник; и още толкова други гъби, *манатарки*, *огнена манатарка*, *челадинки*, сякаш беше попаднал в омагьосана гора; бяха толкова много, можеше да се напълни цяла кошница. Без-

целното тичане го доведе до тези затънтени места пълни с най-хубавите и редки гъби; никога не се беше случвало да се видят толкова много и същевременно толкова хубави, нито на него, нито на роднините му.

Тичаше, загубил вече надежда да намери Четтина и Сантагати, и за да се послуша, спря на една поляна; в краката си забеляза гнездо на врабчета, паднало от дървото; между полепналите пера отвътре, бяха останали тънки парченца от черупката, късчетата от яйцето, от което се беше излюпило врабчето, а до него стоеше малко бледо розово яйчице, още недокоснато; откритие, което само преди няколко часа щеше да го изпълни с радост. Протегна крак и смачка гнездото и яйцето.

Обзе го желание да закрепчи името на Четтина в безкрайната тишина на горичката.

Да не се бяха върнали през едно близко лозе, от което се преминаваше в това на чичо Алфио, точно до чифлика? Изтича към оня край, където толкова пъти ходеше да играе с братовчедите си, като дванайсет годишно момче, и отново го обзе желание да извика името на Четтина; струваше му се, че чува как собствения му вик ехти в горските дебри, точно както, когато отдалеко се викаха с братовчедите.

Стигна до мястото, където гората граничеше с лозето на съседа и се качи на един полусрутен зид; оттам се виждаше ширналото се, пресечено от короните на два ореха лозе, чак до някакъв далечен чифлик; не се забелязваше никой.

Къде ли бяха отишли? Нино отново се втурна надолу, задъхан като ловджийско куче пуснато по дирите на дивеча, а после се върна да ги търси в горичката. Този път се опита да навлезе в друга част, която отдалеко също му се беше сторила пуста; стигна до едва забележима между листата пътека, утъпкана от въглищари и мулета, понесли в самара чували пълни с кестени или дълги повлекли се по земята отрязани вейки, завързани от двете му страни.

Преди да тръгне натам, за последен път му се прииска да провери и се върна чак до горичката, за да види дали случайно не се бяха върнали в лозето от някоя друга страна, без той да ги забележи. Обаче дългата и права ливада, водеща към къщите на чичо Алфио беше пуста, както и поляната пред малката къща.

От спокойните поля се носеше пукотът на близки и далечни изстрели; ято гургулици премина ниско над него; една врана се шмугна като стрела между листата на дъба. Някакъв глас, който едва се чуваше, се носеше от далечен чифлик: „Кармела! Кармела!“

Нино спря за малко да погледне. Значи още бяха в горичката. С насълзени очи, се върна обратно.

В тази част гората имаше лек наклон, някои участъци бяха оставени от предишната сеч и кестените се извисяваха с мощни високи дънери.

Нино отново спря; в плътната тишина наоколо се чу изтрополяването на оголен от полуотворената си бодлива черупка кестен, който тупна шумно на земята и зачатка по листата и дънерите.

В долния край имаше малка полусрутена къща, където събираха кестените, за да ги товарят на мулетата, и където понякога преспиваха дървари или се отбиваше някой ловджия; издигаше се на малка, потънала в пасторална сянка поляна, заобиколена от високи дървета.

Нино тръгна натам, но вече почти до вратата, предпочете да заобиколи от другата страна на къщата; беше малка, на сухо зидана с вулканичен камък постройка, покрита с керемиди, на местата където беше разрушена. В един от ъглите, бяха паднали камъните и част от покрива, и отворът беше запушен много умело с клони. Като се опря до стената, Нино забеляза, че в горната част имаше пролука, нещо като примитивно прозорче. Стори му се, че отвътре се чу някакво шумолене.

Груба пейка опасваше стената; момчето взе един голям камък, сложи го отгоре и се качи. Като се повдигна

на пръсти, погледна през пролуката: първото нещо, което видя бяха двете лъскави цеви на пушката, опряна на срещната стена; навеждайки поглед, видя на земята Четтина и Сантагати върху купчина листа. Бедрата ѝ бяха напълно открити, а той беше върху нея.

Нино виждаше белите ѝ ръце, които се подаваха от ръкавите на жълтата блузка и се заключваха около широките рамене на Сантагати, покрити с грубоватата ловна дреха; прилепил устни върху нейните, сякаш искаше да ѝ отнеме дъха с русите си разрошени мустаци над порозовялата ѝ скула.

Като се мъчеше да се задържи на пръсти върху нестабилния камък, Нино загуби равновесие и падна с трясък върху сухите листа. При този шум, от къщата се дочу трополене. Нино се изправи бързо и побегна, преди някой да е излязъл; побегна, изпаднал в отчаяние, с разтуптяно сърце, с кървящо коляно, като се стремеше да се скрие зад някой по-голям дънер, но за нищо на света не искаше онези двамата да го видят.

След като спря за малко зад някакъв гъст храсталак, обзет от паника, че ще излязат и ще погледнат и там, се завтече отново напред, за да избяга колкото се може подалече от това ужасяващо място.

Докато тичаше, с крайчеца на окото си забеляза Сантагати пред къщата: оглеждаше наоколо и без съмнение го видя как бяга презглава; Нино усети върху себе си погледа на Саса Сантагати, наблюдаващ бягството му с усмивка на съчувствие и присмех.

И с проблясък на надежда, че Сантагати, заблуден от сенките на кестеновата горичка, може би не го беше познал, се втурна още по-силно напред; сърцето му, сякаш щеше да разреде гърдите.

Четтина вече не беше негова, вече нямаше да иска и да знае за него, всичко беше свършено. Погледът му се замъгли, блъсна глава в един дънер, стори му се, че съзира огромна, няма светкавица, усети тъпа болка в челото и продължи да тича.

Вече почти не виждаше; все така устремен напред, със замаяна глава, още веднъж се удари в някакво дърво и почти загуби съзнание; залитайки, повлечен от устрема на бягството, се озова в края на стръмна урва, пресичаща горичката, която познаваше чудесно и където толкова пъти беше играл с братовчедите си, скрит зад храсталациите и зелениките, докато стреляше наужким по врага или майстореше от стръкове граминя малки примки за лов на гущерчета.

Видя големите камъни под себе се и почти без да осъзнава напълно какво прави, се хвърли с главата надолу, сякаш се гмурна в морето при Гуардиа Онина; блъсна се в една скала и повече не помръдна.

Безжизненото му тяло остана с лице обърнато към небето и с разтворени крака върху твърдата застинала лава.

Блузката на бели и сини черти, която майка му беше купила преди два дни от магазина на виа Линколн, и която леля Четтина толкова хареса, беше разкъсана отстранни. Върху скулата на юношеското му лице с руси, изсветлели от слънцето и морето коси се беше появило червено петно.

От полето потопено в настъпилата есен, се чуваха пушечните изстрели на ловците, които стреляха по гургулиците. Беше 15 ноември 1925.

Ерколе Патти
ЕДИН ПРЕКРАСЕН НОЕМВРИ

Превод от италиански
Даниела Илиева

Casa Sicilia, Sofia

Оформител:
Ивайло Найчев

За контакт:
dani.ilieva@alice.it

Формат 60/84/16

Обем 6 коли

Печат: „Булгед“

София 2016